



Benchmark Voetbalveiligheid

Definitief concept

Een overzicht van de bevindingen over seizoen 2019-2020

Openbaar

1 oktober 2020

Auditteam Voetbal en Veiligheid

Benchmark Voetbalveiligheid

Een overzicht van de bevindingen over seizoen 2019-2020

Auditteam Voetbal en Veiligheid

1 oktober 2020

Auditteam Voetbal en Veiligheid

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	5
Voorwoord	11
1. Onderzoeksopzet	12
1.1 Inleiding	12
1.2 Doel van dit onderzoek	12
1.3 De uitgevoerde werkzaamheden en onderzoeksmethode	13
1.4 Actualiteit en aanpassingen	14
1.5 Leeswijzer	14
2. Speerpunt 1: persoonsgerichte aanpak	15
2.1 Inleiding	15
2.2 BVO eredivisie	15
2.3 BVO eerste divisie	17
2.4 OM	18
2.5 Politie	19
2.6 Gemeenten	20
2.7 Bevindingen persoonsgerichte aanpak	21
3. Speerpunt 2: gastheerschap	23
3.1 Inleiding	23
3.2 BVO eredivisie	23
3.3 BVO eerste divisie	24
3.4 OM	25
3.5 Politie	25
3.6 Gemeenten	26
3.7 Supportersverenigingen	26
3.8 Bevindingen gastheerschap	27
4. Speerpunt 3: safety	29
4.1 Inleiding	29
4.2 BVO eredivisie	29
4.3 BVO eerste divisie	31
4.4 OM	32
4.5 Politie	32
4.6 Gemeenten	33
4.7 Supportersverenigingen	34
4.8 Bevindingen Safety	34
5. Speerpunt 4: regierol gemeenten	36
5.1 Inleiding	36
5.2 BVO eredivisie	36
5.3 BVO eerste divisie	37
5.4 OM	38
5.5 Politie	38

5.6	Gemeenten	39
5.7	Bevindingen regierol gemeenten	40
6.	Speerpunt 5: betrokkenheid supporters	42
6.1	Inleiding	42
6.2	BVO eredivisie	42
6.3	BVO eerste divisie	43
6.4	OM	43
6.5	Politie	43
6.6	Gemeenten	44
6.7	Supportersverenigingen	44
6.8	Bevindingen betrokkenheid supporters	45
7.	Conclusie en aanbevelingen	47
7.1	Conclusie	47
7.2	Samenvattend na drie jaar TGVV	48
7.3	Aanbevelingen	49
7.4	Slotaanbevelingen: Hoe nu verder?	51

Managementsamenvatting

Achtergrond

Binnen de voetbalsector heeft de Regiegroep Voetbal en Veiligheid in 2015 het programma Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal (TGVV) opgesteld, met daarin vijf speerpunten. Het programma heeft als doel de volgende speerpunten aan de hand van een aantal criteria te vergroten:

1. Persoonsgerichte aanpak.
2. Gastheerschap.
3. Safety.
4. Regierol gemeenten.
5. Betrokkenheid supporters.

Het doel van het programma TGVV is om 'normalisatie' te bereiken van het voetbal in het jaar 2020 en zo te zorgen dat iedereen veilig een wedstrijd kan bezoeken en daarbij gastvrij ontvangen wordt. Om stelselmatig te onderzoeken hoe ver we als sector zijn met het behalen van deze vijf speerpunten heeft het Auditteam Voetbal en Veiligheid in overleg met de Regiegroep Voetbal en Veiligheid voor de derde keer dit benchmarkonderzoek uitgevoerd om te onderzoeken hoe we ervoor staan en wat verbeterd kan worden om het doel van normalisatie te bereiken. In dit rapport wordt een voorstel gedaan over hoe het beleid voortgezet kan worden na 2020.

Het benchmarkonderzoek houdt in dat wij onder alle bij TGVV betrokken partijen (politie, OM, voetbalgemeenten, eredivisie- en eerstedivisieclubs en supportersverenigingen) een vragenlijst hebben uitgezet om vanuit hun perspectief vragen te beantwoorden met betrekking tot de speerpunten van TGVV. Met dit benchmarkonderzoek kunnen wij aangeven waar we met de sector staan ten aanzien van TGVV en kunnen we gericht investeren in verbeteringen en in het behalen van de speerpunten. Uit de hoge deelname van respondenten (ongeveer 57% van de vierhoekspartijen heeft deelgenomen) blijkt dat partijen betrokken en geïnteresseerd zijn in de uitkomsten.

Doel

Met dit benchmarkonderzoek worden drie doelstellingen beoogd:

- Allereerst het inzichtelijk maken voor organisaties hoe zij zich verhouden tot vergelijkbare organisaties. Hierdoor kunnen organisaties op lokaal niveau ook profiteren van de kennis die wordt opgedaan met dit onderzoek en zijn er lokaal mogelijk aanknopingspunten om verder na te denken over vervolgstappen voor verdere verbeteringen. Dit gebeurt door middel van deze deelrapportages die per organisatie, die deelgenomen heeft aan dit onderzoek, worden verstuurd. Deze deelrapportages hebben we naar de organisaties zelf teruggelinkt en worden niet gedeeld met andere partijen.
- Daarnaast is dit onderzoek bedoeld om landelijk te kunnen meten wat de voortgang is ten opzichte van het programma. Dit inzicht kan helpen bij het vaststellen van de focus voor de komende seizoenen. Zo hebben wij op basis van de vorige benchmark besloten meer onderzoek te doen naar de persoonsgerichte aanpak en het gebruik van vuurwerk in stadions. De landelijke bevindingen, gebaseerd op de deelrapportages uit de vorige bullit, zijn uitgewerkt in een openbaar hoofdrapport.
- Omdat dit jaar het laatste jaar is van de doorlooptijd van TGVV, zijn in het hoofdrapport ook aanbevelingen opgenomen om het beleid rond TGVV voort te zetten.

Conclusies en aanbevelingen

Als het gaat over Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal constateren wij op hoofdlijnen dat de toegankelijkheid en gastvrijheid van voetbal is toegenomen. Dit leiden wij vooral af uit de hoge waardering op gastheerschap. Regierol gemeenten lijkt ook constant goed gewaardeerd te worden. Desalniettemin zien wij ook dat op persoonsgerichte aanpak en het betrekken van supporters verbeteringen mogelijk en nodig zijn. Op het gebied van safety zijn deze zonder meer nodig en roepen wij alle gremia op de aanbevelingen in de volgende paragraaf ter harte te nemen, op te volgen en daarmee verder te streven naar een Toegankelijk, Gastvrij en vooral Veilig Voetbal.

Wij geven hier eerst voor gastheerschap en regierol gemeenten de conclusies en aanbevelingen weer en gaan vervolgens naar de speerpunten waar meer stappen gezet moeten worden.

Gastheerschap

Uit de benchmark blijkt dat respondenten over het algemeen tevreden zijn over de mate van gastheerschap. Op het gebied van het actief zoeken naar mogelijkheden om normalisatie te bevorderen door bijvoorbeeld hekken, netten en/of lexaanwanden te verwijderen, is een positieve groei te zien: steeds meer clubs geven aan te kijken wat hier mogelijk is. Supporters zijn in het algemeen tevreden over het gastheerschap bij uitwedstrijden. Het uitvak wordt overwegend positief beoordeeld. De betaaldvoetbalorganisaties (hierna BVO's) lijken weer milder geworden te zijn tegenover het nuttigen van alcoholische dranken door de uitsupporters, maar ook kunnen uitsupporters steeds vaker direct het stadion verlaten en lijkt een licht positieve trend te zien te zijn rond eigen vervoer. De samenwerking rond gastheerschap wordt als positief beoordeeld.

Op basis van deze bevindingen concluderen wij dat er op een paar punten progressie geboekt kan worden op dit speerpunt en wij raden daarom aan om in ieder geval (overeenkomstig de twee vorige metingen) te onderzoeken onder welke omstandigheden hekken, netten en/of lexaanwanden verwijderd kunnen worden uit de uitvakken, zodat naar verdere normalisatie kan worden toegewerkt. Dit zal niet bij elke club of wedstrijd direct mogelijk zijn. Daarom kan het nuttig zijn bij wedstrijden met een laag risicoprofiel hier ervaring mee op te doen. Ons voorstel is ook dit jaar weer dat enkele clubs zich melden bij de Regiegroep en het Auditteam en dat met hen specifiek wordt gekeken onder welke omstandigheden tot verwijdering van bijvoorbeeld hekken, netten en/ of lexaanwanden kan worden overgegaan en wat succes- en faalfactoren kunnen zijn.

Regierol gemeenten

De respondenten zijn (zeer) tevreden over de mate waarin de gemeente is geslaagd om op te treden als centrale regisseur. De respondenten zijn tevreden over de mate waarin de gemeente erin is geslaagd om op te treden als centrale regisseur. De politie en eredivisie BVO's zijn iets minder tevreden dan vorig jaar.

Het aantal overleggen per voetbalseizoen lijkt vergeleken met de vorige benchmark te zijn afgenomen. De kans is groot dat dit door de coronacrisis komt. Uit de resultaten blijkt dat vooral de BVO, gemeente en politie bij bijna alle overleggremia betrokken zijn en dat het OM nog altijd in mindere mate aanwezig is, met uitzondering van de strategische overleggen. Op de agenda's van de drie verschillende typen overleggen staat vrijwel altijd het onderwerp veiligheid, in bijna alle gevallen gevolgd door gastheerschap en persoonsgerichte aanpak. Het gesprek over het betrekken van supporters moet nog vaker worden gevoerd, evenals over Persoonsgerichte Aanpak (hierna PGA) op operationeel niveau.

Overeenkomend met de aanbevelingen in de nulmeting raden wij nogmaals aan om supporters beter te betrekken bij beleidsvorming op het gebied van TGVV. Het is de kunst om niet over maar met supporters te praten. Dit kan door ze structureel een plek aan de overlegtafel te geven of periodiek als vierhoek de afstemming met de supporters te zoeken. De manier waarop supporters worden betrokken, hangt af van het vraagstuk, de organisatiegraad van de supporters en andere specifieke omstandigheden binnen de vierhoek.

Het is vooral van belang je als vierhoek consequent af te vragen wat binnen een bepaald vraagstuk de positie van de supporters is. Is het verstandig ze te informeren over bepaalde ontwikkelingen, om ze aan de voorkant van beleidsontwikkelingen te betrekken of vooral na afloop te polsen wat hun ervaringen waren? Maak als vierhoek een bewuste afweging hoe hiermee om te gaan.

Er valt op dat bijna de helft van de respondenten in de categorie Gemeente meestal niet tot nooit aanwezig is bij gemeenschappelijke vooroverleggen van wedstrijden. Hier zal er sprake zijn van maatwerk; niet bij elke wedstrijd is aanwezigheid even noodzakelijk. In het geval van een risicowedstrijd zal de gemeente (met het oog op de verantwoordelijkheid voor de openbare orde) eerder aanwezig zijn. En hoewel de absolute noodzaak daartoe soms ontbreekt, roepen wij gemeenten op waar mogelijk bij vooroverleggen aanwezig te zijn. Enerzijds vanuit hun regierol, anderzijds ter versterking van het netwerk binnen de vierhoek.

Tot slot zien wij dat andere onderwerpen dan veiligheid iets minder aan bod lijken te komen. Omdat het risico bestaat dat de andere onderwerpen langzaam naar de achtergrond verschuiven, moeten deze structureel op de agenda worden geplaatst. Natuurlijk hoeft er niet altijd iets over besproken te worden, maar op deze manier is er wel continue aandacht voor het onderwerp mogelijk en wordt het in ieder geval ook niet vergeten.

Persoonsgerichte aanpak

Het is nog steeds te vroeg om te spreken van een sluitende aanpak van probleemsupporters. Bij de respondenten uit de Keuken Kampioen Divisie zien wij wat positieve vooruitgang, maar bij de eredivisie zijn wij minder enthousiast. Methodes zoals het gebruik van camera's met gezichtsherkenning en het uitdelen van foto's aan stewards om supporters met stadionverboden te weren, worden nog altijd onvoldoende ingezet. Ook is het bespreken van notoire ordeverstoorders in het veiligheidshuis iets omlaag gegaan. Over de gehele linie is de tevredenheid rond PGA niet veranderd maar bij de BVO's is men beduidend minder tevreden dan voorgaande jaren. Voor wat betreft het inwinnen van intelligence zien wij een enorme stijging ten opzichte van de eerste twee benchmarks. Daarnaast zien wij rond vuurwerk dat er meer vervolgd is bij de Keuken Kampioen BVO's. Ook de politie is tot meer vervolging overgegaan. Wel zien wij dat gemeenten aangeven dat er minder stadionverboden worden uitgedeeld rond vuurwerk. BVO's hebben bovendien nog geen uniforme vorm rond vuurwerk aangenomen. Er zijn nog altijd clubs (een minderheid overigens) die vuurwerk toestaan bij corteo's bijvoorbeeld, maar ook wordt nog niet altijd een vergunning aangevraagd voor het gebruik van vuurwerk in het stadion.

Dit jaar zijn bovendien enkele vragen rond racisme toegevoegd. Hierbij valt het heel erg op dat door alle vierhoekspartijen wordt aangegeven dat er nagenoeg geen incidenten zijn geregistreerd en dat er nagenoeg geen aanhoudingen of vervolgingen zijn geweest. Ook worden deze vragen vooral bij gemeenten minder ingevuld. Het is hiermee niet te zeggen dat er geen racisme is. Hierdoor concluderen wij dat er nog geen sluitende aanpak is en er nog verbeteringen nodig zijn om tot een sluitende PGA te komen.

Diverse aanbevelingen zijn overeenkomstig en kunnen worden overgenomen uit de eerdere metingen. Daarom moeten wat ons betreft in ieder geval de volgende aanbevelingen worden opgepakt:

- BVO's, OM en gemeenten moeten vaker en beter incidenten registreren, met name rond notoire ordeverstoorders. Hierbij denken wij in ieder geval op het gebied van vuurwerk en zeker racisme. Daarnaast moeten alle organisaties zichzelf op de hoogte stellen van welke notoire ordeverstoorders voor welke incidenten geregistreerd staan. Onderzoek hierbij de mogelijkheden die KVV (als vervanger van VVS) biedt.
- Het percentage camera's dat gebruikt kan worden voor gezichtsherkenning moet nog verder verhoogd worden. Het is zaak om hier nogmaals aandacht voor te vragen, omdat dit een effectievere persoonsgerichte aanpak mogelijk maakt

- Wij vragen nogmaals aandacht voor het maken en naleven van consistent over uitingen van vuurwerk op social media. Op deze manier wordt het supporters duidelijk(er) gemaakt wat de afspraken zijn rondom vuurwerkgebruik bij de betreffende club. Dit kan zorgen voor een algehele vermindering van (vervolgving voor) vuurwerkgebruik. Daarnaast moeten alle clubs, ook al gebeurt dat bij de meerderheid van de respondenten, voor het gebruik van vuurwerk een vergunning aanvragen bij de eigen provincies.
- Wij raden aan te onderzoeken waarom de tevredenheid bij BVO's over de PGA gedaald is. Het is op dit moment niet duidelijk waar dit vandaan komt.
- Op dit moment is een gemeentelijke persoonsgerichte aanpak in de maak door een team van bestuurlijk trekkers onder voorzitterschap van Henk Jan Meijer en Jan Willem van Dop. Gezien een eerder advies over de PGA op lokaal gemeentelijk niveau, willen wij hen meegeven aandacht te hebben voor de daling bij respondenten die aangeeft het veiligheidshuis te betrekken. Juist in het veiligheidshuis zien wij mogelijkheden om casusoverleg te voeren met een brede vertegenwoordiging van stakeholders.

Safety

Grotendeels zijn de respondenten zelf tevreden met de mate van veiligheid van de stadions. Zij beoordelen deze overwegend als veilig, maar zij worden iets minder goed beoordeeld dan vorig jaar. Het Auditteam is minder positief dan de respondenten en ziet vooral een aantal grote risico's. Want ook dit jaar (derde jaar op rij) kan worden geconstateerd dat de calamiteitenplannen wat betreft risico's completer moeten. Ook dit jaar weer zijn de risico's verdrukking en instortingsgevaar onderbelicht, ondanks het incident met het instorten van het dak van AZ. Veel van de respondenten geven daarnaast aan in het seizoen 2019-2020 het calamiteitenplan niet te hebben geoefend. Voor een deel van de referentiegroep heeft een oefening zelfs langer dan een jaar geleden plaatsgevonden. Het aantal gestegen respondenten dat aangeeft het calamiteitenplan niet te hebben geoefend, is zelfs tijdens de coronacrisis opvallend aangezien er nog geen drie maanden overlap zit tussen de laatste wedstrijden en de vragenlijst. De gemeente, brandweer en de beveiligingsbedrijven waren minder vaak aanwezig bij oefeningen. De meeste brandveiligheidsinspecties zijn de afgelopen twaalf maanden uitgevoerd. Nooduitgangen blijken nog vaker dan voorgaande metingen afgesloten te worden, terwijl nooduitgangen altijd door iedereen te openen moeten zijn. Het personeel dat de deuren kan openen, is vaak een aangewezen steward of een veiligheidscoördinator.

Deze combinatie van een gebrek aan oefeningen, beperkte calamiteitenplannen én afgesloten nooddeuren baart ons heel veel zorgen. Op dit moment constateren wij deze zaken voor de derde keer op rij en dit kan niet meer onopgemerkt blijven in de vierhoeken. Hier moet echt verbetering in komen. Een potentieel incident kan hierdoor immers gemakkelijk escaleren tot een grote ramp.

Wij zien bij Safety dat de volgende vier aanbevelingen blijven gelden, waarbij wij met name de eerste twee aanbevelingen nog eens nadrukkelijk onder de aandacht willen brengen:

1. Er moet meer aandacht worden besteed aan het structureel oefenen van calamiteitenplannen, minimaal eens per jaar, met alle partners. Gemeenten en de brandweer/de veiligheidsregio blijken hier regelmatig niet bij aanwezig te zijn en moeten ook betrokken zijn bij het oefenen van calamiteitenplannen.
2. De BVO moet ervoor zorgen dat nooduitgangen altijd door een ieder geopend kunnen worden in geval van nood. Wij snappen dat hier een zekere spanning aanwezig kan zijn tussen het belang van veiligheid en openbare orde, maar begrijpen niet dat dit steeds minder vaak het geval is. In geval van nood (bij brand, verdrukking etc), moeten nooddeuren echter altijd geopend kunnen worden door iedereen. Een oplossing zou kunnen zijn dat er altijd een steward of beveiligingsmedewerker bij een nooddeur staat, zodat deze niet oneigenlijk gebruikt kan worden.

Daarnaast moet wat ons betreft:

3. in het calamiteitenplan structureel aandacht geschonken worden aan instortingsgevaar, verdrukking, terroristische aanslag en extreem weer. Dit soort calamiteiten roept andere vragen op dan de meer traditionele risico's van openbare ordeverstoringen, die vaak dominant zijn in de veiligheidsorganisatie
4. effectieve screening van personen tot stand worden gebracht. De verschillende BVO's lijken niet consistent in het screenen op onbevoegde personen en/of verboden middelen en voorwerpen. Consequente aandacht hiervoor bij het briefen en trainen van stewards en ander veiligheidspersoneel is essentieel. Een zwaardere training die zou kunnen helpen is om personeel deel te laten nemen aan een cursus Search, Detect, React.

Omdat wij ons zorgen maken over de voortgang op het gebied van de algehele veiligheidssituatie (safety) binnen stadions, ziet het Auditteam ook een belangrijke rol voor zichzelf weggelegd. In het nieuwe jaar komen wij met een fenomeenonderzoek en een daaruit voortvloeiend advies over het completer maken van de calamiteitenplannen, en hoe deze beter geoefend kunnen worden, en hiermee de lokale crisisorganisatie versterkt kan worden.

Betrekken supporters

Op basis van deze bevindingen concluderen wij dat heel veel respondenten weliswaar tevreden zijn over de betrokkenheid van supporters, maar wij zien ook dat de betrokkenheid van supporters juist iets minder lijkt te zijn geworden. Net zoals bij de vorige benchmarks blijken supporters nog in lang niet alle gevallen betrokken te worden bij besluitvorming op lokaal niveau en zijn er signalen dat dit zelfs minder wordt. Het betrekken van supporters hoeft natuurlijk ook niet in alle gevallen. Het nut daarvan is immers vaak afhankelijk van de concrete omstandigheden. Aanwezigheid bij overleggen op strategisch niveau kan bijvoorbeeld minder passend zijn. Een achteruitgang in algehele zin baart ons echter wel zorgen.

Een aanbeveling die overgenomen moet worden uit de twee vorige metingen betreft de ruimte om erkende supportersverenigingen vaker en structureler te betrekken bij overleg en beleidsvorming. Hier ligt een verantwoordelijkheid voor gemeenten vanuit hun regierol en de BVO's. Door supporters te betrekken wordt beleid beter afgestemd op de doelgroep en kunnen maatregelen eerder op draagvlak rekenen. Al eerder is aangegeven dat de mate waarin en wijze waarop supporters worden betrokken maatwerk vergt. Niet alle supportersverenigingen hoeven daar even open voor te staan en niet alle beleidsvorming hoeft daar even geschikt voor te zijn. Daarnaast bevelen we aan om de supporters meer te betrekken bij het nieuwe vuurwerkbeleid. Dit kan gedaan worden door hen meer te betrekken bij overleggen over maatregelen omtrent vuurwerkgebruik in stadions en door het meer opstellen van beleid over uitingen van vuurwerk op social media. Uiteindelijk zal dit kunnen leiden tot minder vuurwerk gerelateerde overlast en een minder aantal vervolgingen voor het gebruik van vuurwerk.

Opvallend dit jaar is de negatieve beoordeling van de supporters over hun betrokkenheid bij gemeenten. Wij adviseren gemeenten dan ook dit in de vierhoek te bespreken en de relatie met erkende supportersverenigingen te verbeteren.

Slotaanbevelingen: Hoe nu verder?

Allereerst willen wij de Regiegroep Voetbal en Veiligheid adviseren de aanbevelingen uit dit rapport uit te dragen, door agendering hiervan en door vierhoekspartijen waar nodig te ondersteunen. Hierdoor ontstaat draagvlak, urgentie en een gezamenlijk doel. Ook vragen wij de KNVB de clubs waar nodig te faciliteren bij het doorvoeren van verbeteringen. Hierbij denken wij bijvoorbeeld aan het maken van risicoanalyses die als input kunnen dienen voor calamiteitenplannen, of het uitdragen van best practices ter voorkoming van middelengebruik.

Daarnaast adviseert het Auditteam Voetbal en Veiligheid dat alle partijen het goede werk voortzetten en blijven werken aan TGVV. De bal ligt hiervoor in eerste instantie bij de lokale vierhoeken. Aan hun de taak om met de aanbevelingen aan de slag te gaan.

Deze benchmark is de laatste in een reeks van drie benchmarks die gedurende de looptijd van TGVV is uitgevoerd. In 2020 loopt dit beleid immers af. Op basis van de inzichten uit deze drie benchmarks willen wij meegeven dat we eigenlijk vrij consistent zien dat de speerpunten gastheerschap en regierol gemeenten goed gaan, maar dat op het gebied van safety, persoonsgerichte aanpak en betrekken supporters nog stappen te zetten zijn.

Wij raden daarom tot slot de Expertgroep en de Regiegroep Voetbal en Veiligheid aan om het gesprek te voeren met betrokken partners en te bepalen of de huidige vijf speerpunten geconsolideerd kunnen blijven of herzien moeten worden. Wij kunnen ons goed voorstellen dat hierbij gastheerschap en regierol gemeenten een andere, minder prominente plek kunnen krijgen en dat meer aandacht uit kan gaan naar de andere drie speerpunten. Hierdoor ontstaat tevens ruimte om eventuele andere speerpunten in te brengen. Wij zien daar een plek voor onderwerpen die meer onder de oppervlakte leven, maar wel een direct effect hebben op de toegankelijkheid, gastvrijheid en (sociale) veiligheid in het voetbal, zoals racisme en vuurwerk. In de afgelopen jaren heeft het Auditteam ook gezien dat andere aspecten van invloed zijn op de veiligheid, zoals de financiële positie en de weerbaarheid van clubs. Immers, een gezonde club kan meer investeren in veiligheidsmaatregelen en is minder ontvankelijk voor beïnvloeding van buitenaf. Hiermee kan een vernieuwd TGVV worden vormgegeven dat het betaald voetbal nog toegankelijker, gastvrijer en veiliger kan maken, ook na 2020.

Voorwoord

Het Auditteam Voetbal en Veiligheid doet onderzoek naar geweld bij voetbal in Nederland, adviseert organisaties over de aanpak van voetbalvandalisme en voetbalgeweld. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld gemeenten, politie, het Openbaar Ministerie (OM) en profclubs.

Binnen de sector is in 2015 het programma Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal (TGVV) opgesteld door de Regiegroep Voetbal en Veiligheid, met daarin vijf speerpunten. Het doel van het programma TGVV is om 'normalisatie' te bereiken van het voetbal in het jaar 2020 en zo te zorgen dat iedereen veilig een wedstrijd kan bezoeken en daarbij gastvrij ontvangen wordt. Daarom heeft het Auditteam Voetbal en Veiligheid in overleg met de Regiegroep voor de derde keer dit benchmarkonderzoek uitgevoerd, om te onderzoeken hoe we ervoor staan en wat verbeterd kan worden om het doel van normalisatie te bereiken.

Het benchmarkonderzoek houdt in dat wij onder alle bij TGVV-betrokken partijen (politie, OM, voetbalgemeenten, eredivisie- en eerstedivisieclubs en supportersverenigingen) een vragenlijst hebben uitgezet om vanuit hun perspectief vragen te beantwoorden over de speerpunten van TGVV. Met dit onderzoek kunnen wij aangeven waar we met z'n allen staan ten aanzien van TGVV en waar we gericht investeren in verbeteringen en het behalen van de speerpunten. Uit de hoge deelname van respondenten (ongeveer 57% van de aangeschreven vierhoekspartijen heeft deelgenomen) blijkt dat partijen betrokken en geïnteresseerd zijn in de uitkomsten.

Dit benchmarkonderzoek vormt de derde meting en geeft aan of er vooruitgang is geboekt ten opzichte van de vorige twee metingen. Dit hoofdrapport geeft de belangrijkste bevindingen weer van het benchmarkonderzoek gerelateerd aan de verschillende speerpunten uit TGVV in het laatste jaar van het beleid en doet aanbevelingen voor een vervolg. Uiteraard was dit jaar een vreemd jaar voor het betaald voetbal vanwege het stilleggen van de competitie als gevolg van de crisis rond corona en maar ongeveer driekwart van alle beoogde wedstrijden gespeeld is. Hier hebben wij in de analyse rekening mee gehouden.

Als u meer wilt weten over de uitkomsten, dan kunt u contact opnemen met Vincent van der Vlies, projectleider namens het Auditteam Voetbal en Veiligheid, via v.vandervlies@berenschot.nl of 06-5536 4831. Voor nu wil ik u in ieder geval bedanken voor de door u geïnvesteerde tijd in ons benchmarkonderzoek. Daarnaast wens ik u veel leesplezier toe met dit rapport.

Henk Jan Meijer

Voorzitter van het Auditteam Voetbal en Veiligheid

1. Onderzoeksopzet

1.1 Inleiding

De Regiegroep Voetbal en Veiligheid maakt zich hard voor voetbal in Nederland dat toegankelijk, gastvrij en veilig is. Hiervoor is het programma Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal (TGVV) opgesteld, met daarin vijf speerpunten die breed gedragen worden in de sector en waaraan de afgelopen jaren hard gewerkt is en ook de komende jaren gewerkt zal worden. Het programma heeft de volgende speerpunten:

- **Persoonsgerichte aanpak:** zolang het niet lukt om de probleemsupporters uit het voetbal te weren, zal ook de toegankelijkheid en gastvrijheid van het voetbal voor de overige supporters beperkt blijven. Een sluitende aanpak gericht op zowel preventie als repressie en met inzet van een afgestemde mix van civielrechtelijke, bestuursrechtelijke en strafrechtelijke maatregelen moet met prioriteit van de grond komen.
- **Gastheerschap:** er zijn op basis van eerdere onderzoeken voldoende aangrijpingspunten om voetbal, ook binnen de huidige constellatie, gastvrij te maken voor zowel uit- als thuis supporters. Het is zaak hier de komende tijd daadwerkelijk invulling aan te geven.
- **Safety:** er moet inzicht worden verkregen in de safety situatie van Nederlandse stadions.

Naast deze inhoudelijke speerpunten zijn er twee randvoorwaarden die nodig zijn om deze speerpunten te kunnen realiseren en waar bij vaststelling van het programma nog onvoldoende sprake van was:

- **Regierol gemeenten:** gezien de complexiteit van het vraagstuk, de lokale setting waarin het zich afspeelt en de verschillende beleidsvelden en partners die rondom het voetbal samen komen, is stevige regie op het dossier noodzakelijk. De gemeente is hier de meest aangewezen partij voor, als bevoegd gezag voor de openbare orde.
- **Betrokkenheid supporters:** al langere tijd is het de wens om supporters meer te betrekken bij het beleid betreffende voetbal en veiligheid. Er liggen genoeg aangrijpingspunten om daar nu een impuls aan te geven.

De regiegroep kan deze ambitie niet in haar eentje realiseren. Daarvoor is samenwerking tussen alle betrokken partijen nodig: BVO's, gemeente, politie, OM, KNVB, het Ministerie van Justitie en Veiligheid en supporters. Het Auditteam Voetbal en Veiligheid heeft een onderzoek uitgevoerd naar hoe ver wij met zijn allen zijn om deze speerpunten te halen.

Doordat veel organisaties de vragenlijst hebben ingevuld, wordt inzicht verkregen in overeenkomsten en verschillen met andere organisaties. Daarnaast wordt op landelijk niveau inzicht verkregen in de stand van zaken van het programma Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal. In dit rapport leest u hoe de sector voortgang heeft geboekt met betrekking tot deze speerpunten en wat we na vijf jaar TGVV adviseren om als vervolg uit te voeren.

1.2 Doel van dit onderzoek

Met dit onderzoek worden drie doelstellingen beoogd:

- Allereerst het inzichtelijk maken voor organisaties hoe zij zich verhouden tot vergelijkbare organisaties. Hierdoor kunnen organisaties op lokaal niveau ook profiteren van de kennis die wordt opgedaan met dit onderzoek en zijn er lokaal mogelijk aanknopingspunten om verder na te denken over vervolgstappen voor verdere verbeteringen. Dit gebeurt door middel van deelrapportages, die per organisatie die deelgenomen heeft aan dit onderzoek, worden verstuurd. Deze zijn naar de organisaties zelf teruggekoppeld en worden niet gedeeld met andere partijen.

- Daarnaast is dit onderzoek bedoeld om landelijk te kunnen meten wat de voortgang is ten opzichte van het programma. Dit inzicht kan helpen bij het vaststellen van de focus voor de komende seizoenen. Zo is op basis van de vorige benchmark besloten meer onderzoek te doen naar persoonsgerichte aanpak en vuurwerk in stadions. Doordat dit onderzoek jaarlijks een vervolg krijgt, kunnen ook jaren met elkaar worden vergeleken. De landelijke bevindingen, gebaseerd op de deelrapportages uit de vorige bullet, zijn uitgewerkt in dit openbare hoofdrapport.
- Omdat dit jaar het laatste jaar is van de doorlooptijd van TGVV, zijn in het hoofdrapport ook aanbevelingen opgenomen om het beleid rond TGVV voort te zetten.

1.3 De uitgevoerde werkzaamheden en onderzoeksmethode

Dit onderzoek heeft betrekking op het seizoen 2019-2020 en richt zich specifiek op wedstrijden uit de reguliere competitie. Wedstrijden in de beker, nacompetitie of oefenwedstrijden zijn buiten beschouwing gelaten om vergelijking mogelijk te maken. Grofweg is hiervoor de volgende aanpak gekozen: In de vergelijking die is uitgevoerd, is op twee manieren naar de uitkomsten gekeken. De eerste manier betreft de vergelijking van de type organisaties (BVO's met andere BVO's, gemeenten met gemeente etc.). Bij de BVO's wordt gekeken naar in welke competitie een club speelt (eredivisie vergelijken met eredivisie, eerste divisie vergelijken met eerste divisie). De tweede manier is dat ook vooral in beeld gebracht is hoe vanuit de verschillende organisaties gekeken wordt naar de speerpunten uit TGVV. Hiervoor zijn vragenlijsten opgesteld met vragen per type organisatie. Afhankelijk van het type organisatie werden vragen gesteld met betrekking tot hun specifieke taken en rol. De antwoorden op de vragenlijsten zijn na invulling op organisatieniveau onderzocht en teruggekoppeld.

Dit onderzoek is verder verlopen volgens de volgende stappen:

Stap 1: in 2018 hebben wij een vragenlijst opgesteld op basis van criteria uit de speerpunten. Deze speerpunten zijn weer onderverdeeld in onderwerpen die gebaseerd zijn op het rapport 'Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal: Impuls aan normalisatie' geschreven door de Expertgroep Voetbal en Veiligheid en opgeleverd door het Ministerie van Veiligheid en Justitie (d.d. 13 mei 2015). Niet alle criteria laten zich vangen in vragenlijsten. Waar dat niet het geval is, geven wij dat aan bij de bevindingen per speerpunt. De vragen zijn deels kwalitatief en deels kwantitatief van aard om te kunnen vergelijken ondanks lokale verschillen en context. Dit jaar hebben wij de vragenlijst aangescherpt op basis van de evaluaties die wij gedaan hebben. Daarnaast zijn enkele vragen over vuurwerk toegevoegd.

Stap 2a: uitzetten van de vragenlijst: de vragenlijst is uitgevraagd onder alle veiligheidscoördinatoren van BVO's, politie, gemeente en OM. Zij hebben deze van 6 mei tot en met 1 juli 2019 kunnen invullen. Uiteindelijk is de vragenlijst voor 82 organisaties ingevuld, waarvan 19 BVO's en 26 gemeenten. Hierbij is vanuit politie-eenheden voor 27 clubs en vanuit de parketten voor tien clubs een vragenlijst ingevuld. Er heeft geen validatie plaatsgevonden over de ingevulde vragenlijst. Alle antwoorden zijn verwerkt zoals deze door de invullers zijn ingevuld.

Stap 2b: uitzetten van een vragenlijst onder supportersverenigingen: parallel aan de vragenlijst onder veiligheidscoördinatoren van de vierhoek, is een vragenlijst onder supportersverenigingen uitgezet. In deze vragenlijst zijn minder vragen gesteld, maar zijn de vragen meer specifiek gericht op de beoordeling van gastvrijheid en betrokkenheid door supporters. Hiervoor zijn de officiële supportersverenigingen gemaïld (soms meerdere per club) en verenigingen die aangemeld waren bij het Supporterscollectief Nederland.

Stap 3: de resultaten zijn daarna verwerkt in separate deelrapportages. Elke organisatie (respondent) heeft een eigen rapport ontvangen dat niet verder gedeeld is met andere partijen. Er moeten minimaal drie organisaties uit de specifieke vergelijkingsgroep een vraag hebben ingevuld, willen wij een antwoord teruggeven. Bij de terugkoppeling van vragen in de vierhoek moeten minimaal twee van de vier partijen een antwoord geven. Indien een organisatie een vraag niet heeft beantwoord, krijgt deze ook geen terugkoppeling over deze vraag in de eigen rapportage.

Stap 4: ten slotte zijn de algemene inzichten uit de rapporten in dit overkoepelend hoofdrapport opgenomen en zijn de inzichten uit de vragenlijst onder supportersverenigingen en de vierhoekspartijen (oftewel de partijen BVO, gemeente, politie en OM) gecombineerd.

Deze uitkomsten vormen een indicatie van hoe de sector ervoor staat betreffende de speerpunten uit TGVV. We kunnen daarmee niet zeggen hoe goed of hoe slecht de sector het doet, maar wij kunnen wel zeggen op welke speerpunten wellicht meer gedaan kan worden om verder te komen.

1.4 Actualiteit en aanpassingen

Uiteraard is 2020 een bijzonder jaar voor het betaald voetbal. Dit komt voornamelijk vanwege de problemen rond corona en het stilleggen van de competitie. Het feit dat er minder wedstrijden gespeeld zijn (ongeveer driekwart) heeft zijn weerslag op de uitkomsten, doordat bijvoorbeeld sommige absolute cijfers vertekend zijn. Minder wedstrijden betekent bijvoorbeeld ook dat bij minder wedstrijden overtredingen gemaakt kunnen worden, of minder incidenten gemeld worden. Ook kan het zijn dat er juist aan het eind van het seizoen meer incidenten zijn in verband met de ontknoping van de competitie en de belangen die daarbij spelen. Bij gemiddelden van het aantal toeschouwers of voorzieningen zal dit minder spelen. In de analyse houden wij hier rekening mee en geven waar nodig aan welk mogelijk effect dit heeft gehad. Daarnaast heeft het racisme-incident bij FC Den Bosch tegen Excelsior gezorgd voor extra aandacht in deze benchmark voor het onderwerp racisme. Omdat het de eerste keer is dat er vragen zijn toegevoegd over dit onderwerp kunnen wij geen analyse over de jaren maken, maar wel aangeven wat de huidige stand van zaken is.

Als u meer wilt weten over de werkwijze of uitkomsten, dan kunt u contact opnemen met de projectleider namens het Auditteam Voetbal en Veiligheid: Vincent van der Vlies, via: v.vandervlies@berenschot.nl of 06-5536 4831.

1.5 Leeswijzer

In de navolgende hoofdstukken rapporteren wij per speerpunt uit TGVV de bevindingen uit de benchmark. Elk hoofdstuk start met een inleiding waarin de criteria voor dat speerpunt uit TGVV worden aangegeven. Vervolgens gaan wij per actor uit de vierhoek in op de voor dat speerpunt relevante uitkomsten. Dat zijn steeds achtereenvolgens de BVO eredivisie (N=10), de BVO eerste divisie (N=9), het OM (N=10), de politie (N=27), de gemeente (N=26) en bij sommige hoofdstukken de supportersvereniging. Deze groep heeft in deze benchmark, net als de vorige keer, in veel mindere mate gereageerd, waardoor de antwoorden meer op hoofdlijnen worden teruggekoppeld.

Om de leesbaarheid van het rapport te vergroten, vermelden wij in het hoofdrapport maar beperkt het aantal respondenten en hebben we alle figuren - die de uitspraken ondersteunen - in een bijlage opgenomen. Omdat de groepen respondenten relatief klein zijn (er is immers maar een beperkt aantal BVO's, gemeenten etc.), hebben wij de antwoorden over het algemeen niet weergegeven in percentages, maar in absolute aantallen, om zo misleiding te voorkomen. Elk hoofdstuk sluiten we af met een korte analyse van de bevindingen over dat speerpunt. In hoofdstuk 7 geven wij de algemene conclusies over dit benchmarkonderzoek weer.

2. Speerpunt 1: persoonsgerichte aanpak

2.1 Inleiding

In het rapport 'Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal: Impuls aan normalisatie' worden de volgende criteria genoemd waar op ingezet wordt bij dit speerpunt:

- 'Er is een sluitende aanpak van probleemsupporters waarbij sprake is van een passende straf maar ook van het voorkomen van herhaling.
- Alle partners communiceren voorgenomen maatregelen/straffen in voorkomende casussen en komen tot een eenduidige aanpak.
- Er wordt voldoende actief intelligence ingewonnen over de harde kern hooligans en organisatoren, mede ter gerichte opsporing.
- De methodiek 'Hooligans in beeld' is kwalitatief gevuld en er wordt operationeel nadrukkelijk uitvoering aangegeven.
Hoewel de casusgerichte aanpak betekent dat er per individu sprake is van maatwerk, bestaat er wel een landelijke aanpak van probleemsupporters in die zin dat er uniformiteit is in maatstaven.¹

In dit hoofdstuk geven wij per type organisatie aan welke bevindingen wij hebben opgedaan over het speerpunt persoonsgerichte aanpak. Hierbij gaan wij onder andere in op het contact met supporters, de maatregelen die genomen worden, het type camerasystemen, het inwinnen van intelligence, en de richtlijnen omtrent vuurwerk.

2.2 BVO eredivisie

Contact clubs/supporters

Gemiddeld in de referentiegroep zijn er 1,1 fancoaches per 10.000 beschikbare plekken en zijn deze 41,6 uur per week in dienst. Vergeleken met de vorige benchmarks is hier een duidelijke afname te zien in aantal uren (meer dan tien uur). De respondenten zetten iets minder in op waarschuwingen bij de persoonsgerichte aanpak. Maatregelen zoals de inzet van Supporters Liaison Officers (hierna SLO) en persoonlijke gesprekken worden vaak maar niet door alle respondenten genoemd. De maatregel huisbezoek wordt vaker ingezet. In het seizoen 2018-2019 is er gemiddeld 1,5 keer een strafrechtelijk stadionverbod opgelegd voor supporters. Vergeleken met de vorige twee benchmarks (10,9 en 6,5) is dit aantal sterk afgenomen.

Maatregelen

Bij het nemen van maatregelen wordt bij bijna alle respondenten de politie betrokken. De gemeente en BVO worden nagenoeg altijd betrokken. Bij de helft van de respondenten wordt de KNVB betrokken en slechts bij een enkeling wordt er samengewerkt met een beveiligingsorganisatie. Opvallend is dat het OM beduidend minder betrokken is bij getroffen maatregelen (bij de helft van de respondenten).

De getroffen maatregelen worden door iedereen in de referentiegroep gecommuniceerd naar de politie. De BVO, gemeenten en de KNVB worden daar ook relatief vaak in meegenomen. Het OM en beveiligingsorganisaties krijgen dit minder vaak te horen.

¹ Omdat het hier gaat om een landelijke aanpak, maakt dit punt geen deel uit van deze benchmark

Voor het weren van supporters met een stadionverbod worden bij bijna alle respondenten de stewards geïnformeerd. Andere maatregelen, zoals camera's met gezichtsherkenning, gebiedsverbod, meldplicht en foto's uitdelen aan stewards, worden slecht sporadisch gebruikt. Hier is weinig verschil te zien ten opzichte van de vorige benchmark.

Camera's

Gemiddeld in de referentiegroep heeft men 22,7 bewakingscamera's per 10.000 plekken (dit is minder dan vorig jaar, maar kan te maken hebben met het aantal respondenten). Van de gebruikte camera's in stadions kan 43% worden gebruikt voor gezichtsherkenning (dit is hoger dan vorig jaar). Alle respondenten van de BVO's in de eredivisie maken gebruik van camera's met de functie opnemen en terugspoelen. Andere functionaliteiten zijn respectievelijk digitaal HD, terugspoelen en blijven opnemen, inzoomen en blijven opnemen, digitaal 4K, analoog en multifocaal. Hier zijn geen noemenswaardige wijzigingen, maar is het wel opvallend dat bij een aantal respondenten nog altijd analoog beelden worden verzameld.

Intelligence

Bijna alle respondenten van de referentiegroep geven aan de gegevens van notoire ordeverstoorders bij te houden. In de praktijk houdt dit in dat er van gemiddeld 11,2 notoire ordeverstoorders per 10.000 plekken de gegevens worden bijgehouden (tegen 13,7 vorig jaar). In vergelijking met de nulmeting is dit nog altijd ongeveer 50% meer.

In de referentiegroep geven meerdere respondenten aan nog het Voetbal Volg Systeem (VVS) bij de registratie van incidenten te gebruiken, ondanks dat andere systemen in zwang zijn. Binnen de referentiegroep geeft dit jaar 100% aan contact te zoeken met partijen buiten de vierhoek voor het delen van intelligence. Dit is een heel groot positief verschil met de 23% van 2018 en 2019. Over de samenwerking met partners rondom persoonsgerichte aanpak binnen de vierhoek is men veel minder tevreden dan de vorige twee metingen.

Vuurwerk

Bijna de gehele referentiegroep is bekend met de nieuwe richtlijnen betreffende het gebruik van vuurwerk. Bijna alle respondenten hebben beleid over uitingen van vuurwerk op social media geplaatst. Binnen de referentiegroep is een kleine groep aanwezig die geen vergunning aanvraagt voor het gebruik van vuurwerk in stadions. Een minder groot deel van de respondenten dan vorig jaar geeft aan een algemeen vuurwerkverbod te hebben of toestemming te geven met een vergunning van de provincie. Twee van de tien respondenten geven aan vuurwerk toe te staan bij laatste trainingen en corteo's.

In het voetbalseizoen 2019-2020 zijn er in de referentiegroep gemiddeld 7,7 mensen vervolgd voor het gebruik van vuurwerk in stadions, tegen 8 vorig jaar. Nagenoeg alle respondenten leggen een landelijk stadionverbod op als gevolg van vuurwerkgebruik. Het opleggen van een geldboete als straf wordt veelvuldig door de respondenten gebruikt. Waar een stadionverbod langer dan één jaar nog door de helft van de respondenten wordt opgelegd, komen de straffen 'lokaal stadionverbod' en 'stadionverbod korter dan één jaar' niet voor.

Racisme

Iedereen in de referentiegroep is bekend met de nieuwe richtlijnen over racisme. Bij de helft van de respondenten wordt deze richtlijn 1 tot 5 keer gehanteerd. Iets minder dan de helft van de respondenten stelt de richtlijn nooit te hanteren. Volgens een kleine meerderheid van de respondenten hebben zich in het jaar 2019-2020 geen racistische incidenten voorgedaan. Wanneer er zich racistische incidenten hebben voorgedaan, wordt bijna nooit een aanhouding of vervolging gedaan. Twee respondenten geven aan 1 tot 5 personen aangehouden of vervolgd te hebben, een enkele respondent noemt 6 tot 10 personen.

De referentiegroep maakt voornamelijk gebruik van verschillende maatregelen om racisme te voorkomen, namelijk: berispen of beboeten bij betrappen, opsporing via camerabeelden, het programmaboekje, social media, straffen, via de omroeper een omroep en voorlichting op de site.

2.3 BVO eerste divisie

Contact clubs/supporters

Gemiddeld in de referentiegroep zijn er 3 fancoaches per 10.000 beschikbare plekken. De BVO's in deze categorie hebben voor gemiddeld 10 uur per week een fancoach in dienst. Ten opzichte van vorig jaar is een stijging in het aantal fancoaches per 10.000 toeschouwers te zien, maar is het gemiddeld aantal uren licht afgenomen. Vergeleken met het gemiddeld aantal uren bij de respondenten van de categorie BVO eredivisie is hier een groot verschil te zien.

Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan dat de SLO betrokken is bij de persoonsgerichte aanpak van de club. Een derde geeft aan dat de SLO's dit niet zijn. Er zijn diverse maatregelen die een BVO kan inzetten voor de persoonsgerichte aanpak. De meeste respondenten gebruiken de inzet van een persoonlijk gesprek en waarschuwingen. Iets meer dan de helft van de respondenten zet de SLO in en slechts één respondent maakt gebruik van een huisbezoek. Ten opzichte van vorig jaar geven minder (lees geen) respondenten aan geen maatregelen te treffen. Gemiddeld geven zij aan 5,1 strafrechtelijk stadionverboden op te leggen tegen 1,5 in de eredivisie. Vergeleken met de vorige benchmark, waar er een gemiddelde van 4,6 strafrechtelijk stadionverbod was, is hier bij de respondenten in de categorie BVO eerste divisie een lichte toename te zien.

Maatregelen

De referentiegroep betreft in alle gevallen de betreffende gemeente en de politie bij het opstellen van maatregelen. De BVO wordt in veel gevallen ook genoemd. Het OM en de KNVB worden door de ongeveer helft van de respondenten betrokken en twee respondenten betrekken de beveiligingsorganisaties bij het opstellen van de maatregelen. De respondenten binnen de BVO's eerste divisie communiceren de voorgenomen maatregelen bijna altijd met de BVO, de gemeente, de politie en de KNVB. Enkele respondenten benoemen ook het OM en de beveiligingsorganisaties als partner om over de maatregelen te communiceren. Dat is een lichte stijging ten opzichte van een jaar eerder.

Camera's

Van de gebruikte camera's in stadions kan 2,4% worden gebruikt voor gezichtsherkenning. Ten opzichte van de nulmeting is dit een zeer grote afname (25%) waarvan wij er vanuit gaan dat dit te maken heeft met het invullen door één respondent. Gemiddeld in de referentiegroep heeft men 36 bewakingscamera's per 10.000 beschikbare plekken, een stijging van 9 camera's ten opzichte van de vorige benchmark. Dit is een relatieve toename vergeleken met het beeld in eredivisie. Al deze camera's kunnen terugspoelen en blijven opnemen. Een groot deel van de respondenten geeft aan dat de camera's ook kunnen inzoomen en blijven opnemen. Bij een tweetal respondenten zijn de camera's analoog.

Intelligence

Onder de respondenten wordt gemiddeld van 6,5 notoire ordeverstoorers per 10.000 plekken de gegevens bijgehouden. Ten opzichte van de vorige benchmark (gemiddeld 1,5) is dit een flinke toename, maar wel minder dan in de eredivisie. Op twee na houden alle respondenten gegevens bij van notoire ordeverstoorers. De respondenten hebben allen contact gezocht met partners buiten de vierhoek om meer informatie over ordeverstoorers te verzamelen.

Binnen de respondenten van de BVO's eerste divisie maakt ruim 75% gebruik van VVS bij de registratie van incidenten. Dat is een grote stijging ten opzichte van een jaar eerder (25%). Daarnaast heeft ongeveer een kwart geen zicht op welke personen zijn opgenomen in het Hooligans in Beeld (hierna HiB) en het VVS Onder alle respondenten is er contact gezocht met partners buiten de vierhoek om intelligence te vergaren. In de vorige benchmark was er geen contact buiten de vierhoek.

In het seizoen 2019-2020 is er door de referentiegroep gemiddeld 5,1 keer een strafrechtelijk stadionverbod voor supporters opgelegd. Hier is ten opzichte van de vorige benchmark een lichte stijging in te zien. De BVO's geven aan veel minder tevreden zijn over de PGA binnen de vierhoek. Het blijft overwegend positief, maar wel veel minder dan vorige jaren.

Vuurwerk

Iedereen binnen de referentiegroep is bekend met de nieuwe richtlijnen betreffende het gebruik van vuurwerk. 87,5% van de respondenten heeft beleid over uitingen van vuurwerk op social media staan. Dat is een stijging ten opzichte van een jaar eerder. Binnen de referentiegroep vraagt iets meer dan een derde geen vergunning aan voor het gebruik van vuurwerk in stadions. Een groot deel van de respondenten binnen de eerste divisie geeft aan een algemeen verbod te hebben of toestemming met vergunning van de provincie.

In het voetbalseizoen 2019-2020 zijn er in de referentiegroep gemiddeld 2,3 mensen vervolgd voor het gebruik van vuurwerk in stadions, een stijging ten opzichte van de vorige meting. Als gevolg van vuurwerkgebruik kunnen de BVO's verschillende type straffen opleggen. Alle respondenten geven aan een landelijk stadionverbod te hebben opgelegd. De helft van de respondenten geeft aan een geldboete, een lokaal stadionverbod of een stadionverbod langer dan een jaar te hebben opgelegd. Eén respondent heeft een stadionverbod voor korter dan een jaar opgelegd.

Racisme

In de referentiegroep is iedereen bekend met de nieuwe richtlijnen over racisme. De meerderheid van de respondenten stelt dat zich geen racistische incidenten hebben voorgedaan. Wanneer er zich racistische incidenten hebben voorgedaan, worden in bijna alle gevallen geen aanhoudingen of vervolgingen doorgevoerd. De referentiegroep maakt voornamelijk gebruik van het programmaboekje, social media, voorlichting op de site of via de omroeper een omroep gedaan als maatregelen om racisme te voorkomen.

2.4 OM

Betrekken partners

De respondenten betrekken in alle gevallen de politie bij het opstellen van maatregelen betreffende voetbalveiligheid. De BVO en de gemeente en het OM worden in bijna alle gevallen betrokken, maar dit is wel een lichte daling ten opzichte van een jaar eerder. De KNVB wordt bij een derde van de respondenten betrokken, in tegenstelling tot nul respondenten een jaar eerder. De beveiligingsorganisaties worden niet betrokken door de respondenten van het OM. In de referentiegroep heeft ruim driekwart van de respondenten afspraken gemaakt met de rest van de vierhoek over de inzet van verschillende maatregelen. Dit is ongeveer gelijk aan de vorige benchmark. Op het gebied van communicatie over de maatregelen is over het algemeen een sterke toename te zien ten opzichte van de vorige benchmark. Bij het nemen van een maatregel communiceren alle respondenten dit met de politie en de KNVB. In de vorige benchmark communiceerden slechts 20% van de respondenten met de KNVB. Ook de beveiligingsorganisaties en het OM worden vaker betrokken bij de communicatie van maatregelen. Alleen bij de BVO en de gemeente is een lichte daling te herkennen.

Vuurwerk

In de referentiegroep zijn er gemiddeld 0,5 mensen vervolgd voor het gebruik van vuurwerk in stadions, wat vergelijkbaar is met een jaar eerder. Niet iedereen blijkt bekend met de nieuwe vuurwerkrichtlijnen, maar wel een duidelijke meerderheid.

Racisme

In de referentiegroep stelt de meerderheid van de respondenten dat er zich geen racistische incidenten hebben voorgedaan. Maar twee respondenten geven aan dat er incidenten zijn geweest. Wanneer er zich racistisch incidenten hebben voorgedaan, worden in bijna alle gevallen geen aanhoudingen of vervolgingen doorgevoerd. Eén respondent meldt dat tussen de 6 en 10 personen vervolgd zijn.

Registratie ordeverstoorders

Registratie van incidenten gebeurt bij een kleine meerderheid van de respondenten via VVS en/of de basisvoorziening handhaving. Ten opzichte van een jaar eerder is dit een sterke daling. In het seizoen 2019-2020 gebeurde de registratie van incidenten via VVS en/of basisvoorziening handhaving bij ongeveer 90% van de respondenten. De respondenten hebben veel zicht op welke personen zijn opgenomen in het VVS. Het merendeel van de arrondissementsparketten houdt, net als in het vorige seizoen, niet de gegevens van notoire ordeverstoorders bij, ook al is er wel een stijging te zien. Daarbij wordt er wel maximaal contact gezocht met partners buiten de vierhoek om meer informatie over de ordeverstoorders te vergaren. Dit is enorm gestegen ten opzichte van vorig seizoen. Ongeveer een derde van de referentiegroep geeft aan ontevreden te zijn met deze aanpak. De rest van de respondenten geeft aan tevreden of neutraal te zijn. Zowel het percentage tevreden als ontevreden respondenten is toegenomen.

2.5 Politie

Betrekken partners

Gemiddeld heeft 73,9% van de respondenten een functionaris die zich bezighoudt met de persoonsgerichte aanpak van probleemsupporters, ten opzichte van 63,2% in 2019. Binnen deze referentiegroep maakt ongeveer driekwart gebruik van de maatregelen 'persoonlijk gesprek' en 'waarschuwing' ten behoeve van de persoonsgerichte aanpak. Van de maatregel 'inzet SLO' wordt in vergelijking met 2019 vaker gebruik gemaakt, terwijl huisbezoeken' door minder respondenten wordt gebruikt. Bij enkele respondenten worden er helemaal geen maatregelen getroffen. Het opstellen van maatregelen vereist een samenwerking met meerdere organisaties. Bijna de gehele referentiegroep geeft aan een gemeente, een BVO, het OM, en een andere regionale eenheid hierbij te betrekken. Ongeveer driekwart van de respondenten geeft ook aan de KNVB te betrekken bij het opstellen van maatregelen, ten opzichte van de helft in 2019 is dit een stijging. Binnen de groep heeft een ruime meerderheid met de vierhoek afspraken gemaakt over de inzet van de verschillende maatregelen. Daarbij wordt er gecommuniceerd met andere partijen over de voorgenomen maatregelen. Deze partijen betreffen in bijna alle gevallen de BVO, de gemeente en de politie. Ook de communicatie naar het OM wordt in bijna alle gevallen gedaan. De KNVB wordt, met een ruime meerderheid, hierbij meegenomen in de communicatie.

Registratie ordeverstoorders

Alle respondenten geven aan contact te zoeken met andere partners buiten de vierhoek om meer informatie over ordeverstoorders te vergaren, een duidelijke stijging ten opzichte van een kleine meerderheid in 2019. Na het opleggen van een stadionverbod worden er door de politie verschillende methoden gehanteerd om deze supporters te weren. Het gros van de respondenten geeft aan de stewards te informeren. Een ander deel legt een gebiedsverbod op. Slechts enkele respondenten gebruiken methodes zoals meldplicht, het uitdelen van foto's aan stewards en het gebruiken van camera's met gezichtsherkenning.

Een enkele respondent geeft aan geen VVS en/of de basisvoorziening handhaving te hanteren. In 2019 hanteerden alle respondenten VVS en/of de basisvoorziening. Het merendeel van de respondenten geeft aan tevreden te zijn over de persoonsgerichte aanpak binnen de vierhoek. 16% van hen geeft aan ontevreden te zijn. Over het geheel is men ongeveer even tevreden als vorig jaar.

Vuurwerk

In de referentiegroep zijn er gemiddeld 5,7 mensen vervolgd voor het gebruik van vuurwerk in stadions, tegen 3,9 in de vorige benchmark.

Racisme

In de referentiegroep stelt de meerderheid van de respondenten dat er zich geen racistische incidenten hebben voorgedaan. Een kwart geeft aan dat er 1 tot 5 incidenten zijn geweest, één respondent stelt dat er 6 tot 10 incidenten zijn geweest. Wanneer er zich racistische incidenten hebben voorgedaan, is bij 3 van de 20 respondenten vervolging ingesteld of is iemand aangehouden.

2.6 Gemeenten

Betrekken partners

De respondenten geven aan dat bij het opstellen van maatregelen er met regelmaat verschillende partijen betrokken zijn, voornamelijk de gemeente, de BVO en de politie. Vergeleken met andere vierhoekspartijen en met de benchmark van vorig jaar wordt het OM minder vaak betrokken. Slechts een kwart van de respondenten noemt de KNVB als partij en één respondent noemt de beveiligingsorganisatie als partij. Dit komt goed overeen met het beeld van vorig jaar. De mate van communicatie van de respondenten met andere partijen over de voorgenomen maatregelen is te vergelijken met de resultaten van de samenwerking bij het opstellen van deze maatregelen. Communicatie is er voornamelijk met de gemeente, de BVO en de politie. De meerderheid van de respondenten communiceert met het OM, een aantal met de KNVB (minder dan in de benchmark van 2019) en een enkeling met de beveiligingsorganisaties.

Registratie ordeverstoorders

In het seizoen 2019-2020 zijn er in de referentiegroep van gemiddeld 6,1 notoire ordeverstoorders per 10.000 beschikbare plekken gegevens bijgehouden (tegen 8,3 vorig jaar). Daarnaast geeft iets meer dan de helft van de respondenten aan deze verstoorders *niet* te bespreken in het veiligheidshuis. Dit is iets lager dan de vorige benchmark, maar in vergelijking met de eerste benchmark is hier wel een verbetering in te zien. Waar over de drie benchmarks een opvallend sterke verbetering te zien is, is in het vergaren van intelligence over notoire ordeverstoorders buiten de vierhoek om. Hier is van ongeveer een derde in 2018 een stijging tot 100% te zien in deze versie van de benchmark. De algehele tevredenheid over de persoonsgerichte aanpak is stabiel (overwegend positief) over de drie metingen.

Vuurwerk

De respondenten in de categorie Gemeente zijn allemaal bekend met de nieuwe vuurwerkrichtlijnen. Zij hanteren verschillende straffen als gevolg van vuurwerkgebruik door supporters. Opvallend is dat er veel minder gebruik gemaakt wordt van lokaal stadionverboden. Een kleiner gedeelte zet geldboetes (iets minder dan vorig jaar) en landelijk stadionverboden in. Stadionverboden korter en langer dan één jaar worden slechts door enkele respondenten opgelegd.

Racisme

Ook hier zijn dit jaar twee vragen over racisme gesteld. Deze zijn beduidend minder ingevuld dan andere vragen (N=14 en N=11 van de 26 respondenten). Op de vraag of er racistische incidenten zijn geweest antwoordt het merendeel dat dat niet geval is, bij één respondent is dat onbekend en bij 4 zijn tussen de 1 en 5 incidenten geweest. Uiteindelijk geeft één respondent aan dat er personen voor vervolgd zijn ('meer dan 10').

2.7 Bevindingen persoonsgerichte aanpak

Op basis van voorgaande inzichten zullen wij kort per criterium aangeven wat de bevindingen zijn op basis van de benchmark:

- Er is een sluitende aanpak van probleemsupporters waarbij sprake is van een passende straf maar ook van het voorkomen van herhaling.

Er is nog geen sluitende aanpak van probleemsupporters. Wij zien wel dat met name in de intelligence flinke verbetering. Daarnaast zien wij echter ook nog steeds dat het OM bij eredivisie BVO's en gemeenten nog minder betrokken is en dat het OM minder ordeverstooters registreert die strafbare feiten hebben gepleegd en dat het bijhouden van notoire ordeverstooters laag blijft (ondanks de lichte stijging). Methodes zoals het gebruik van camera's met gezichtsherkenning en het uitdelen van foto's aan stewards om supporters met stadionverboden te weren, worden nog altijd onvoldoende ingezet. Ook is het bespreken van notoire ordeverstooters in het veiligheidshuis iets omlaag gegaan. Over de gehele linie is de tevredenheid rond PGA niet veranderd, maar bij de BVO's is men beduidend minder tevreden dan voorgaande jaren.

- Alle partners communiceren voorgenomen maatregelen/straffen in voorkomende casussen en komen tot een eenduidige aanpak.

Voorgenomen maatregelen worden nog lang niet naar alle partijen gecommuniceerd. Voornamelijk beveiligingsorganisaties worden hier niet bij betrokken. Het OM communiceert opvallend veel vaker met de KNVB. Communicatie lijkt wel steeds beter te gaan over de jaren..

- Er wordt voldoende actief intelligence ingewonnen over de harde kern hooligans en organisatoren, mede ter gerichte opsporing.

De registratie lijkt te verbeteren. Opvallend is de sterke stijging bij politie en gemeente over de vergaring van intelligence. Dit is een heel positieve verbetering. Camera's zijn over het algemeen van hoge kwaliteit en in veel gevallen ook bruikbaar voor gezichtsherkenning, maar dat is nog niet in alle gevallen zo.

- HiB is kwalitatief gevuld en er wordt operationeel nadrukkelijk uitvoering aangegeven.

Hier zien wij een duidelijke toename, maar het is onduidelijk waar dit aan toe te schrijven is, omdat men tegenwoordig met KVV werkt. Onze hypothese is dat men hier in plaats van VVS het huidige programma KVV bedoeld heeft. In een volgende meting gaan wij hier de vraagstelling op aanpassen. In deze meting is dat bewust niet gedaan om de vragen zo veel mogelijk te laten aansluiten op de vorige benchmarks.

- Hoewel de casusgerichte aanpak betekent dat er per individu sprake is van maatwerk, bestaat er wel een landelijke aanpak van probleemsupporters in die zin dat er uniformiteit is in maatstaven.

Dit punt valt buiten de scope van de benchmark.

Daarnaast zien wij rond vuurwerk dat er meer vervolgd is bij de Keuken Kampioen BVO's. Ook de politie is tot meer vervolging overgegaan. Wel zien wij dat gemeenten aangeven dat er minder stadionverboden worden uitgedeeld rond vuurwerk. BVO's hebben bovendien nog geen uniforme vorm rond vuurwerk aangenomen.

Er zijn nog altijd clubs (een minderheid overigens) die vuurwerk toestaan bij corteo's bijvoorbeeld, maar ook wordt nog niet altijd een vergunning aangevraagd voor het gebruik van vuurwerk in het stadion.

Dit jaar zijn bovendien enkele vragen rond racisme toegevoegd. Hierbij valt het heel erg op dat door alle vierhoekspartijen wordt aangegeven dat er nagenoeg geen incidenten zijn geregistreerd en dat er nagenoeg geen aanhoudingen of vervolgingen zijn geweest. Ook worden deze vragen vooral bij gemeenten minder ingevuld.

Hierdoor concluderen wij dat de voorwaarden voor een sluitende persoonsgerichte aanpak zeker verbeterd zijn, maar dat er nog *geen* sluitende aanpak is. Daarom vragen wij nog aandacht voor een aantal zaken die beter kunnen.

- BVO's, OM en gemeenten moeten vaker en beter incidenten registreren, met name rond notoire ordeverstooters. Hierbij denken wij in ieder geval op het gebied van vuurwerk en zeker racisme. Daarnaast moeten alle organisaties zichzelf op de hoogte stellen van welke notoire ordeverstooters voor welke incidenten geregistreerd staan. Onderzoek hierbij de mogelijkheden die KVV biedt.
- Het percentage camera's dat gebruikt kan worden voor gezichtsherkenning moet nog verder verhoogd worden. Het is zaak om hier nogmaals aandacht voor te vragen, omdat dit een effectievere persoonsgerichte aanpak mogelijk maakt
- Wij vragen nogmaals aandacht voor het maken en naleven van consistent over uitingen van vuurwerk op social media. Op deze manier wordt het supporters duidelijk(er) gemaakt wat de afspraken zijn rondom vuurwerkgebruik bij de betreffende club. Dit kan zorgen voor een algehele vermindering van (vervolg) vuurwerkgebruik. Daarnaast moeten alle clubs, ook al gebeurt dat bij de meerderheid van de respondenten, voor het gebruik van vuurwerk een vergunning aanvragen bij de eigen provincies.
- Wij raden aan te onderzoeken waarom de tevredenheid bij BVO's over de PGA gedaald is. Het is op dit moment niet duidelijk waar dit vandaan komt.
- Op dit moment is een gemeentelijke persoonsgerichte aanpak in de maak door een team van bestuurlijk trekkers onder voorzitterschap van Henk Jan Meijer en Jan Willem van Dop. Gezien een eerder advies over de PGA op lokaal gemeentelijk niveau, willen wij hen meegeven aandacht te hebben voor de daling bij respondenten die aangeeft het veiligheidshuis te betrekken. Juist in het veiligheidshuis zien wij mogelijkheden om casusoverleg te voeren met een brede vertegenwoordiging van stakeholders.

3. Speerpunt 2: gastheerschap

3.1 Inleiding

In het rapport 'Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal: Impuls aan normalisatie' worden de volgende criteria genoemd waar op ingezet wordt:

- 'Verbeterd gastheerschap voor (uit)supporters'. Hieronder valt ook het streven naar het verwijderen van hekken en netten in uitvakken.
- Het gastheerschap ligt niet alleen bij de BVO; alle partners zijn hiervoor verantwoordelijk.
- Alle supporters, dus ook uitsupporters, worden goed ontvangen. Er is een nette ontvangst, zicht op het hele speelveld, goede faciliteiten, voorzieningen (catering en sanitair) voor het uitvak, correcte bejegening en een schoon, veilig stadion.
- Het weren van ongewenst gedrag of personen is ook onderdeel van gastheerschap. Hiermee wordt zelfs het gastheerschap voor de groep welwillende supporters groter.

In dit hoofdstuk geven wij per type organisatie aan welke bevindingen wij hebben opgedaan over het speerpunt gastheerschap. Hierbij gaan wij onder andere in op het aantal stewards en beveiligingsmedewerkers, hun taken, faciliteiten voor uitsupporters en het overleg tussen de partners.

3.2 BVO eredivisie

Stewards en beveiligingsmedewerkers

In de referentiegroep heeft men per 10.000 stadionplekken gemiddeld 78,4 stewards en beveiligingsmedewerkers (tegen 70,4 stewards vorig jaar) en zet men 20,2 stewards en beveiligingsmedewerkers in voor uitwedstrijden (vorig jaar 15,7). Ten opzichte van de nulmeting is dit licht afgenomen op zowel de algehele capaciteit van stewards en beveiligingsmedewerkers als de inzet. De inzet van het aantal beveiligingsmedewerkers wordt door iets meer dan de helft van de respondenten gekoppeld aan het risicoprofiel van de wedstrijd.

Takenpakket

Alle respondenten geven aan dat fouilleren en ingrijpen bij ongeregelheden tot het takenpakket van de stewards behoren. Nagenoeg alle respondenten geven daarnaast aan dat aanspreken op ongewenst gedrag, ticketcontrole en het vermanen tevens bij het takenpakket van een steward hoort. En volgens enkele respondenten horen daar ook opruimwerkzaamheden bij. Een beveiligingsmedewerker krijgt nagenoeg dezelfde taken toegewezen als een steward. Wel worden zij minder voor ticketcontrole ingezet en nog minder voor opruimwerkzaamheden.

In bijna alle gevallen zijn stewards en beveiligingsmedewerkers gediplomeerde vrijwilligers of professionals. Daarnaast wordt er met regelmaat een extern bureau ingehuurd om deze werkzaamheden op zich te nemen. In slechts een enkel geval worden er vrijwilligers zonder diploma ingezet (meer dan in de vorige benchmark).

Faciliteiten

In de referentiegroep zijn per 10.000 beschikbare plekken gemiddeld 5,9 toiletten toegankelijk voor uitsupporters. Daarnaast zijn er gemiddeld 1,7 cateringgelegenheden toegankelijk voor uitsupporters. In vergelijking met de vorige benchmark was het dit voetbalseizoen voor thuisupporters niet overal toegestaan om alcoholische dranken te nuttigen tijdens de wedstrijden. Bij 90% van de respondenten was het (meestal) toegestaan om alcoholische dranken te nuttigen tijdens wedstrijden voor de uitsupporters. Gemiddeld wordt er door de supporters in ongeveer 33,3% van de uitwedstrijden gebruik gemaakt van eigen vervoer. In alle andere gevallen wordt er gebruikt gemaakt van een bus- of autocombiregeling.

Wel maken de BVO's in de eredivisie, vergeleken met de nulmeting, minder gebruik van de bus-combiregeling. Het gebruik van een trein-combiregeling gebeurt in 1% van de uitwedstrijden in de referentiegroep.

In de referentiegroep is het maximale aantal toegestane uitsupporters gemiddeld 772,5 en zijn er 163 parkeerplaatsen beschikbaar voor hen. Het overgrote deel van de respondenten geeft aan dat uitsupporters meestal of altijd direct na afloop van de wedstrijd het vak mogen verlaten. Dit percentage is over de metingen redelijk stabiel.

Van de respondenten geeft 70% aan dat de uitvakken structureel zijn afgeschermd met netten, hekken en/of lexaanwanden. Hierbij geven enkele respondenten aan dat zij deze structureel wensen of bij wedstrijden met een laag risico wensen te verwijderen. Ook geven 3 van de 10 respondenten aan dat er juist geen afscherming is (wat meer is dan bij vorige twee metingen).

Overleg

Ter voorbereiding op een thuiswedstrijd vindt altijd gemeenschappelijk vooroverleg plaats waar de respondenten van de BVO bij aanwezig zijn. Tijdens dit overleg beheert de thuisclub het voorzitterschap. De thuisclubs, uitclubs en de politie zijn de partijen die altijd aanwezig zijn bij de gemeenschappelijke vooroverleggen. De supportersverenigingen van de thuisclubs en de uitclubs worden enkele keren betrokken. De gemeente wordt in vergelijking tot de andere partijen het minst betrokken. Over het algemeen zijn de respondenten (zeer) tevreden over de gemeenschappelijke vooroverleggen.

3.3 BVO eerste divisie

Stewards en beveiligingsmedewerkers

Gemiddeld in de referentiegroep heeft men per 10.000 plekken 78,2 stewards en beveiligingsmedewerkers. De respondenten zetten gemiddeld 6,1 stewards en beveiligingsmedewerkers in voor uitwedstrijden (tegen 8,2 vorig jaar). Hoewel de inzet voor een uitwedstrijd vergeleken met een uitwedstrijd van een BVO in de eredivisie lager is, is het beeld op het gebied van algehele capaciteit redelijk vergelijkbaar. De inzet van het aantal beveiligingsmedewerkers wordt door de meerderheid van de respondenten gekoppeld aan het risicoprofiel van de wedstrijd.

Takenpakket

De respondenten vinden dat de taken 'aanspreken op ongewenst gedrag', 'fouilleren' en 'ticketcontrole' tot het takenpakket van de stewards behoren. Een groot gedeelte voegt daar ook 'ingrijpen bij ongeregelheden' en 'vermanen' aan toe. De helft van de respondenten geeft aan dat opruimwerkzaamheden ook in het takenpakket van de stewards hoort, wat beduidend meer is ten opzichte van de vorige benchmark. De volgende taken behoren volgens bijna alle respondenten tot het takenpakket van de beveiligingsmedewerkers: 'aanspreken op ongewenst gedrag', het 'ingrijpen bij ongeregelheden' en fouilleren. De helft voegt daar ook 'vermanen' aan toe. Slechts één respondent benoemt de taak 'ticketcontrole'. Dit is vergelijkbaar met een jaar eerder.

Binnen de referentiegroep maakt bijna iedereen gebruik van gediplomeerde vrijwilligers en professionals om in te zetten als steward en beveiligingsmedewerker. De helft van de respondenten maakt tevens gebruik van een extern bureau. Twee respondenten maken gebruik van vrijwilligers zonder diploma. In het seizoen 2019-2020 maakte 37,5% van de respondenten gebruik van een bejegeningprofiel. Geen van de respondenten heeft de bejegening van supporters aan het risicoprofiel van de wedstrijd aangepast.

Faciliteiten

Onder de respondenten zijn er gemiddeld 9 toiletten per 10.000 beschikbare plekken toegankelijk voor uitsupporters. Gemiddeld zijn er 1,1 cateringgelegenheden beschikbaar voor uitsupporters. De helft van de respondenten geeft aan dat het meestal is toegestaan om als uitsupporters alcohol te nuttigen tijdens een wedstrijd, een vierde geeft aan dat dit altijd mag. Waar in de vorige benchmark nog naar voren kwam dat geen van de respondenten het nooit toestond om als uitsupporters alcohol te nuttigen, is dat in deze benchmark voor een klein deel wel het geval. Voor thuissupporters is het bij de respondenten wel toegestaan om overall alcoholische dranken te nuttigen tijdens een wedstrijd. Wij zien hier een duidelijke opwaartse trend over de mogelijkheden alcohol te nuttigen als supporter. Gemiddeld wordt er door de supporters in ongeveer 62% van de uitwedstrijden gebruik gemaakt van eigen vervoer. In alle andere gevallen wordt er gebruikt van een bus- of autocombiregeling. Het gebruik van een treincombiregeling blijft uit.

In de referentiegroep is er een gemiddeld maximaal aantal toegestane supporters in het uitvak van 418,8. Voor hen zijn er gemiddeld 190,6 parkeerplaatsen beschikbaar. Alle respondenten geven aan dat de supporters meestal of altijd na afloop van de wedstrijd het uitvak kunnen verlaten. Ruim de helft van de respondenten heeft het uitvak structureel afgeschermd met netten, hekken en/of lexaanwanden. De overige respondenten geven aan dit niet structureel te doen. Onder de respondenten zijn er grotendeels geen plannen in de nabije toekomst om deze afschermingen weg te halen.

Overleg

In het seizoen 2019-2020 vindt er door het overgrote deel van de respondenten ter voorbereiding op een thuiswedstrijd altijd gemeenschappelijk vooroverleg plaats. Tijdens deze overleggen was de thuisclub in het overgrote deel de voorzitter. In andere gevallen was de gemeente de voorzitter. In alle gevallen waren de thuisclub, de politie en de uitclub de betrokken partijen. De gemeente en de supportersvereniging werden door minder dan de helft van de respondenten betrokken. Het OM is hier bij deze respondenten geen partner in. Ruim de helft van de respondenten was tevreden over de onderlinge samenwerking in het gemeenschappelijke vooroverleg. De rest van de respondenten was zeer tevreden.

3.4 OM

Vanuit de actor OM zijn geen vragen met betrekking tot gastheerschap ingevuld of gesteld.

3.5 Politie

In het seizoen 2019-2020 maakte een grote meerderheid van de referentiegroep gebruik van een bejegeningprofiel. Iets minder dan de helft van de groep heeft de bejegening van supporters aan het risicoprofiel van de wedstrijd aangepast. In 2018-2019 was dit iets meer dan de helft. Voorafgaand aan een wedstrijd is er tussen de bezoekende BVO en een gedeelte van de respondenten structureel contact geweest met de veiligheidscoördinator. Ongeveer de helft heeft structureel contact gehad met de SLO. Overige respondenten geven aan nooit contact te hebben met de SLO, incidenteel contact te hebben met de veiligheidscoördinator, incidenteel contact met de SLO of nooit contact te hebben met de veiligheidscoördinator.

Bijna alle respondenten zijn aanwezig geweest bij de wedstrijden in seizoen 2019-2020. Dit is vergelijkbaar met de vorige benchmark. De meerderheid van de respondenten ziet mogelijkheden om met minder politie-inzet bij de wedstrijden aanwezig te zijn. De hoeveelheid respondenten die de politie-inzet bepaalt op basis van de laatst gespeelde wedstrijd gaat op met de respondenten die dit baseren op basis van eerdere onderlinge wedstrijden.

Ongeveer driekwart van de respondenten geeft aan dat er ter voorbereiding op een thuiswedstrijd altijd een gemeenschappelijk vooroverleg heeft plaatsgevonden. Een enkeling geeft aan dat dit meestal niet gebeurt. Tijdens deze vooroverleggen was de thuisclub in de meeste gevallen de voorzitter.

Bij een gedeelte van de respondenten nam de gemeente de rol van voorzitter op zich. Relatief gezien was de thuisclub bij de vorige benchmark vaker de voorzitter. De thuisclub is in alle gevallen aanwezig en de politie in bijna alle gevallen. De uitclub is tevens met regelmaat aanwezig bij de gemeenschappelijke overleggen, waarna de gemeente, de supportersvereniging van de thuisclub en de supportersvereniging van de uitclub volgen. Het OM is zelden aanwezig. De politie is in het algemeen tevreden over de onderlinge samenwerking in het gemeenschappelijke vooroverleg. Er is een toename te zien in vergelijking met de vorige benchmark in het aantal respondenten dat zeer tevreden is.

3.6 Gemeenten

Voorafgaand aan wedstrijden is er vaak sprake van contact tussen de bezoekende BVO en de gemeente. Slechts een enkele respondent geeft na drie metingen aan nooit met de veiligheidscoördinator of de SLO contact te hebben en we zien dat respondenten steeds vaker structureel contact hebben, maar dat dit percentage nog steeds laag is. Er mag dus nog vaker contact zijn, maar er is wel een stijgende lijn te zien.

Het zelfde geldt voor het aanwezig zijn van gemeenten bij gemeenschappelijke vooroverleggen. De helft van de respondenten geeft aan altijd vooroverleg te hebben. Dit is een duidelijke stijging over de drie metingen. Dertig procent geeft aan meestal geen vooroverleg te hebben. Dit is nog relatief hoog, maar wel beduidend lager dan de zestig procent bij de eerste meting. Meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat tijdens deze overleggen de thuisclub de voorzitter is. Hier zien wij een stijgende lijn en een dalende lijn bij het voorzitterschap van de gemeente. Bij deze overleggen waren in bijna alle gevallen in ieder geval de thuisclub en de politie aanwezig. Bij de helft waren ook de gemeente en de uitclub aanwezig. De supportersverenigingen en het OM waren slechts bij enkele overleggen aanwezig.

Wanneer de respondenten aanwezig zijn bij de gemeenschappelijke vooroverleggen, is driekwart tevreden tot zeer tevreden. Vergelijken met de vorige twee benchmarken is dat iets lager.

3.7 Supportersverenigingen

Eigen club

Met betrekking tot gastheerschap is ook een aantal vragen gesteld aan supportersverenigingen. Betreffende *de eigen club* worden overwegend positieve antwoorden gegeven. Ruim de helft van de respondenten beoordeelt de ontvangst van de eigen club neutraal. De rest beoordeelt de ontvangst positief of zeer positief, een enkeling negatief. Meer dan 90% van de respondenten geeft aan (zeer) positief te zijn over de bejegening door stewards en beveiligingsmedewerkers. Het overige deel beoordeelt dit als neutraal. Ten opzichte van de vorige benchmark is hier een positieve trend in te herkennen, terwijl een jaar daarvoor enkele respondenten nog aangaven dit negatief te beoordelen. De sanitaire voorzieningen worden grotendeels als (zeer) positief beoordeeld, terwijl een jaar eerder dit nog overwegend neutraal en positief was. Op het gebied van catering geeft de helft van de respondenten aan negatief te zijn.

Uitwedstrijden

De respondenten van de supportersverenigingen beoordelen de ontvangst bij de uitwedstrijden overwegend positief. Over de bejegening door stewards en beveiligingsmedewerkers is men daarentegen erg verdeeld. De respondenten geven aan zowel positief, neutraal als negatief te zijn over de uitbejegening. Relatief gezien zijn respondenten ten opzichte van vorig jaar neutraler over de sanitaire voorzieningen. In de vorige benchmark gaven de respondenten aan overwegend negatief te zijn over sanitaire voorzieningen. Het uitvak wordt door de helft van de respondenten positief beoordeeld. De overige respondenten beoordelen dit voornamelijk als neutraal. Een groot gedeelte van de respondenten beoordeelt ook het zicht van het uitvak als positief.

3.8 Bevindingen gastheerschap

Op basis van voorgaande inzichten zullen wij kort per criterium aangeven wat de bevindingen zijn op basis van de benchmark:

- Verbeterd gastheerschap voor (uit)supporters. Hieronder valt ook het streven naar het verwijderen van hekken en netten in uitvakken.

Uit de benchmark blijkt dat respondenten nog steeds over het algemeen tevreden zijn over de mate van gastheerschap. In vergelijking met de nulmeting zijn verschillende veranderingen geconstateerd. Er wordt in de eredivisie vaker geen afscherming bij vakken gebruikt en in de Keuken Kampioen Divisie wordt vaker alcohol geschonken en vaker van eigen vervoer voor uitsupporters gebruik gemaakt. Ook lijken uitsupporters vaker direct het stadion te kunnen verlaten. Hiermee wordt de normalisatie actief bevorderd.

Supporters zijn in het algemeen tevreden over het gastheerschap bij uitwedstrijden. Het uitvak wordt overwegend positief beoordeeld. Ten opzichte van de vorige benchmark lijken hier geen veranderingen in te hebben plaatsgevonden.

- Het gastheerschap ligt niet alleen bij de BVO; alle partners zijn hiervoor verantwoordelijk.

Het verantwoordelijkheidsgevoel over het gastheerschap is af te lezen aan de betrokkenheid bij gemeenschappelijke vooroverleggen. Hieruit blijkt dat het gastheerschap met name een taak is van de BVO en in vele gevallen ook van de politie. De supporters, het OM en de gemeente worden in beperkte mate meegenomen, hoewel de gemeente wel vaker aanwezig lijkt te zijn. Men is over het algemeen tevreden over de onderlinge samenwerking tijdens deze gemeenschappelijke overleggen. Vooral de politie lijkt hier meer tevreden te zijn.

- Alle supporters, dus ook uitsupporters, worden goed ontvangen. Er is een nette ontvangst, zicht op het hele speelveld, goede faciliteiten, voorzieningen (catering en sanitair) voor het uitvak, correcte bejegening en een schoon, veilig stadion.

Gebleken is dat de uitsupporters in het algemeen zelf aangeven goed ontvangen te worden. Op het gebied van catering en zicht vanuit het uitvak is een positieve trend te herkennen, maar kan nog zeker winst geboekt worden.

- Het weren van ongewenst gedrag of personen is ook onderdeel van gastheerschap. Hiermee wordt zelfs het gastheerschap voor de groep welwillende supporters groter.

Het overgrote deel van de respondenten BVO's geven aan dat het aanspreken op ongewenst gedrag, het ingrijpen bij ongeregelheden en het vermanen onderdeel zijn van het takenpakket van zowel de stewards als de beveiligingsmedewerkers. Met betrekking tot de bezetting binnen de beveiliging, wordt er met name hevig geleund op de gediplomeerde vrijwilliger. Ook wordt er veelvuldig gebruikt gemaakt van professionals en externe bureaus. Desondanks maken nog steeds enkele clubs gebruik van vrijwilligers zonder diploma, terwijl de KNVB inzet op gediplomeerde stewards. In combinatie met de bevindingen onder Speerpunt 1, persoonsgerichte aanpak, zien wij dat ook nu nog meer gedaan kan worden om ongewenste personen te weren uit de stadions door middel van afspraken binnen de vierhoek, gezichtsherkenning (camera's, verspreiden van foto's onder stewards) en informatie verzameling over notoire ordeverstoorders. Dit punt is eigenlijk niet veranderd ten opzichte van vorig jaar.

Op basis van deze bevindingen concluderen wij dat er op een paar punten progressie geboekt kan worden op dit speerpunt en wij raden daarom aan om in ieder geval (overeenkomstig de twee vorige metingen) te onderzoeken onder welke omstandigheden hekken, netten en/of lexaanwanden verwijderd kunnen worden uit de uitvakken, zodat naar verdere normalisatie kan worden toegewerkt. Dit zal niet bij elke club of wedstrijd direct mogelijk zijn. Daarom kan het nuttig zijn bij wedstrijden met een laag risicoprofiel hier ervaring mee op te doen.

Ons voorstel is ook dit jaar weer dat enkele clubs zich melden bij de Regiegroep en het Auditteam en dat met hen specifiek wordt gekeken onder welke omstandigheden tot verwijdering van bijvoorbeeld hekken, netten en/ of lexaanwanden kan worden overgegaan en wat succes- en faalfactoren kunnen zijn.

4. Speerpunt 3: safety

4.1 Inleiding

In het rapport 'Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal: Impuls aan normalisatie' worden de volgende criteria genoemd waar op ingezet wordt:

- 'Stadions in Nederland zijn fysiek veilig. Er is ruime en continue aandacht voor de balans tussen safety (P en S factor = Physical and Safetymanagement), security en service.
- De calamiteitenorganisatie is op orde en securitymaatregelen staan de fysieke veiligheid niet in de weg.
- Het is helder aan welke eisen een (nieuw te bouwen) stadion moet voldoen en welke managementelementen daarbij horen.²
- Eveneens is het helder waar de regie, de verantwoordelijkheid voor controle en aanverwante aansprakelijkheid ligt.'

In dit hoofdstuk geven wij per type organisatie aan welke bevindingen wij hebben betreffende het speerpunt safety. Hierbij gaan wij onder andere in op enkele cijfers rond safety, wie betrokken zijn rond dit onderwerp en we gaan in op calamiteitenplannen en screening van supporters.

4.2 BVO eredivisie

Enkele cijfers

Onder respondenten is de gemiddelde capaciteit van stadions 19.168 toeschouwers. Het gemiddeld aantal bezoekers onder hen is 15.943,7 toeschouwers. Op een enkele respondent na hebben allen een bezoldigde veiligheidscoördinator in dienst die gemiddeld 36 uur per week in dienst is (vorig jaar 31,8 en in 2018 38,2 uur). Per wedstrijd worden gemiddeld 18,6 EHBO'ers ingezet. Dit komt uit op ongeveer 1 EHBO'er op 857 toeschouwers, wat minder is dan de vorige benchmark (1 op 750) en beter dan in de eerste benchmark (1 op de 1050 toeschouwers).

Betrokken partners en onderwerpen

Alle respondenten geven aan dat de regie voor safety bij de BVO ligt. Alle respondenten hebben overleg over safety, waarbij over het algemeen ook andere partijen betrokken zijn, met name de gemeente, de politie en de BVO. Daarnaast worden ook bij sommige respondenten ook nog andere partijen betrokken: beveiligingsorganisaties, het OM (beide minder dan vorig jaar), supportersverenigingen en de KNVB. Het risicoprofiel van de wedstrijd, calamiteitenplan/organisatie, handhaving stadionverboden, combiregelingen en mogelijkheden voor sfeeracties komen het vaakst aan bod tijdens deze overleggen. Opvallend is de stijgende aandacht voor de supportersindeling van het stadion (100%) en de inzet van politie.

² Dit punt valt buiten de scope van deze benchmark. Voor meer informatie over dit onderwerp verwijzen wij naar een eerder rapport van het Auditteam 'Fysieke veiligheid van voetbalstadions: een probleemverkenning'. Dit rapport is hier te downloaden als pdf bestand: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/voetbalvandalisme/documenten/rapporten/2016/07/01/fysieke-veiligheid-van-voetbalstadions>

Onder het takenpakket van safety voor BVO's worden 'calamiteitenplan/organisatie' en 'mogelijkheden door sfeeracties' door alle respondenten genoemd, evenals 'brandpreventie' en 'handhaving stadionverboden'. Onderwerpen die door vele respondenten als onderdeel van het takenpakket worden gezien, zijn 'supportersindeling stadion', 'ontruimingsmogelijkheden' en 'risicoprofiel wedstrijd'. In tegenstelling tot de voorgaande twee benchmarks beoordelen niet alle respondenten de veiligheid van het stadion als veilig of zeer veilig. De beoordeling 'zeer veilig' is afgenomen van 27% naar 10%. Het lijkt hiermee iets minder hoog te scoren, maar nog steeds heel hoog.

Vuurwerk wordt door bijna alle respondenten besproken met de BVO, gemeente en politie. Het OM is hier in de helft van de gevallen bij betrokken. Bij de respondenten is 70% in gesprek met supporters over het gebruik van vuurwerk in het stadion. Dat is minder dan vorig jaar toen deze vraag voor het eerst gesteld werd.

Calamiteitenplannen

Alle respondenten binnen de BVO's eredivisie geven aan een calamiteitenplan te hebben. Binnen de referentiegroep heeft iedereen aangegeven het risico 'brand' en 'rellen' opgenomen te hebben in het calamiteitenplan. Nagenoeg iedereen heeft de risico's 'terroristische aanslag' en 'verdrukking' benoemd. Instortingsgevaar wordt in iets meer dan de helft van de antwoorden genoemd, maar is na het instorten van het dak van AZ niet noemenswaardig vaker benoemd. Twee respondenten hebben minstens twee keer met het calamiteitenplan geoefend en zes één keer. Dit jaar geven echter ook twee respondenten aan niet geoefend te hebben. Deze oefeningen waren onderverdeeld in bestuurlijke oefeningen en uitvoeringsoefeningen. Bij dergelijke veiligheidsoefeningen zijn stewards het vaakst betrokken, gevolgd door de politie. Dit seizoen hebben de respondenten geen supportersvereniging of het OM betrokken bij een oefening. Opvallend is dat in minder dan de helft van de gevallen de brandweer betrokken is bij oefeningen. Ook is de laatste oefening bij drie van de tien respondenten meer dan een jaar geleden en bij twee ongeveer een jaar geleden. De brandveiligheidsinspecties zijn allemaal minder dan een jaar geleden geweest.

De afgelopen drie benchmarks valt op dat steeds meer respondenten aangeven nooddeuren standaard af te sluiten, ondanks dat deze te allen tijde geopend moeten worden: zeven van de tien doet dit altijd of soms. Dit is schrikbarend hoog, omdat bij calamiteiten mensen nooddeuren moeten kunnen gebruiken. Bij de meerderheid van de respondenten heeft een aangewezen steward de mogelijkheid om de nooduitgangen te openen. Respondenten maken ook met regelmaat gebruik van een veiligheidscoördinator die de deuren kan openen. Slechts drie geven aan dat iedereen deze kan openen.

Screening

Voorafgaand aan een thuiswedstrijd wordt er door bijna elke respondent in het betreffende stadion gescreend op onbevoegde personen en verboden voorwerpen. Bijna alle respondenten screent ook op verboden middelen. Dit is een stevige toename ten opzichte van het vorige voetbalseizoen.

Voorafgaand aan een wedstrijd worden uitsupporters bij veel respondenten gefouilleerd, maar wel minder dan in de vorige twee metingen. Verder wordt er met regelmaat steekproefsgewijs gefouilleerd. Minder dan de helft van de respondenten geeft aan te fouilleren op bepaalde vakken en één respondent fouilleert in alle gevallen.

Gemiddeld heeft per respondent 1,2 personen een cursus Search, Detect React gevolgd, wat meer is dan in de vorige benchmark (0,1). Camerabeelden worden bij alle respondenten structureel uitgelezen (door verschillende personen). Het merendeel van de respondenten heeft deze bevoegdheid bij de veiligheidscoördinator neergelegd. Alle respondenten fouilleren om middelengebruik en vuurwerk smokkel onder supporters te voorkomen (deze laatste op één respondent na). Ongeveer de helft poogt dit te voorkomen door middel van observaties. In de referentiegroep wordt er geen gebruik gemaakt van drugshonden en voor vuurwerk maakt één respondent gebruik van vuurwerkhonden.

4.3 BVO eerste divisie

Enkele cijfers

De gemiddelde maximumcapaciteit van de stadions van de respondenten is 5.221,5 toeschouwers. Het gemiddelde aantal bezoekers bedroeg 2.192,4. Bij de meeste respondenten is er een bezoldigde functionaris aangewezen als veiligheidscoördinator. Eén respondent geeft aan er geen te hebben. De clubs hebben voor gemiddeld 13,9 uur per week een veiligheidscoördinator in dienst (tegen 25,6 vorig jaar). Per wedstrijd worden er gemiddeld 9,1 EHBO'ers ingezet (ongeveer 1 op 240 toeschouwers). Dit is meer dan het aantal EHBO'ers in de eredivisie (1 op 785).

Betrokken partners en onderwerpen

In de referentiegroep is de regie voor de veiligheid in het stadion grotendeels geborgd bij de BVO. Enkele respondenten geven aan dat deze regie ook ligt in het eigen stadion en de gemeente. Het overleg over de veiligheid vond in bijna alle gevallen in het stadion plaats. Betrokken partijen waren bijna altijd de gemeente, de BVO en de politie. Het OM en de beveiligingsorganisatie worden door een enkele respondent genoemd. Tijdens deze overleggen worden de verschillende onderwerpen regelmatig besproken: combiregeling, inzet politie en mogelijkheden sfeeracties. Dit voetbalseizoen komt het onderwerp calamiteitenplan ook relatief vaak aan bod, vergeleken met het vorige voetbalseizoen. De onderwerpen terrorisme en brandpreventie worden eveneens vaker benoemd door de respondenten.

Volgens het merendeel van de respondenten in de categorie BVO eerste divisie behoren de volgende onderwerpen tot hun takenpakket: brandpreventie, calamiteitenplan/organisatie, mogelijkheden voor sfeeracties, handhaving stadionverboden, ontruimingsmogelijkheden, risicoprofiel wedstrijd en supportersindeling stadion. De helft van de respondenten ziet de combiregeling ook als hun taak. Andere onderwerpen zoals opstelplaatsen voor politie en hulpdiensten en terrorisme horen volgens relatief weinig respondenten tot hun takenpakket. De inzet van de politie behoort volgens de respondenten niet tot het takenpakket.

Ruim de helft van de respondenten beoordeelt het stadion als veilig. Eén respondent beoordeelt het als zeer veilig en een tweetal respondenten beoordelen het als neutraal.

Calamiteitenplannen

Alle respondenten hebben een calamiteitenplan opgesteld, met daarin aandacht voor verschillende typen risico's. Bij alle respondenten wordt er gefocust op brand. Bij de meerderheid is er tevens aandacht voor rellen, extreem weer en een terroristische aanslag. Bij de helft van de respondenten is het risico van instortingsgevaar ook opgenomen in het calamiteitenplan. Verdrukking wordt door minder dan de helft van de respondenten benoemd. De helft van de respondenten heeft het calamiteitenplan minstens één keer geoefend. Drie respondenten geven aan het calamiteitenplan nooit te hebben beoefend. De laatste oefening vond voor de meeste respondenten plaats in het eerste kwartaal van 2020.

De stewards waren in bijna alle gevallen van de partij bij de oefening. Ook de politie was in bijna alle gevallen betrokken, een stijging ten opzichte van de vorige benchmark. In een kleine deel van de gevallen waren ook de brandweer, de beveiligingsorganisatie, de gemeente en het OM betrokken bij de oefening. De respondenten hebben ook (brandveiligheids)inspecties in hun organisaties. Deze vonden voornamelijk plaats in de eerste kwartaal van 2020.

In het seizoen 2019-2020 werden ruim door de helft van de respondenten de uitgangen van binnen naar buiten niet afgesloten tijdens de wedstrijd. Bij de overige respondenten wordt dit wel gedaan. Deze nooduitgangen zijn voornamelijk door een aangewezen steward of een veiligheidscoördinator te openen. Bij drie respondenten kan iedereen dit doen.

Screening

In bijna alle gevallen wordt er voorafgaand aan een thuiswedstrijd gescreend op de aanwezigheid van verboden voorwerpen en middelen. Door ruim de helft wordt er ook gescreend op onbevoegde personen. Eén respondent geeft aan geen screening uit te voeren. Het merendeel van de respondenten fouilleren uitsupporters en bepaalde vakken. Ook steekproefgewijs fouilleren wordt door de meerderheid gedaan. Bij de organisaties van de respondenten heeft 0,1 personeel de cursus Search Detect React gevolgd, ten opzichte van 0 vorig jaar.

Camerabeelden worden bij de meeste respondenten structureel uitgelezen. Bij de vorige benchmark gaf de meerderheid van de respondenten aan dit incidenteel te doen. Het uitlezen van de beelden wordt bij het merendeel van de respondenten gedaan door de veiligheidscoördinator. Andere personen zoals stewards en politiemedewerkers worden hiervoor slechts door enkele respondenten ingezet.

In de referentiegroep zette 50% in op het voorkomen van middelgebruik onder supporters. Dit wordt voornamelijk gedaan door fouilleren en observaties. Bij het controleren op vuurwerk bij supporters wordt door de meeste clubs gebruik gemaakt van camera's en fouilleren. De minderheid van de respondenten maakt ook gebruik van selectief fouilleren van de supporters en vuurwerkhonden.

4.4 OM

In de referentiegroep is 77,8 % betrokken bij de overleggen over maatregelen met betrekking tot vuurwerk in het stadion. Bij deze overleggen zijn in alle gevallen ook de BVO, de gemeente, en de politie in de meerderheid van de gevallen betrokken.

4.5 Politie

Betrokken partners en onderwerpen

Nagenoeg alle respondenten geven aan dat de regie voor veiligheid in het stadion bij de BVO moet liggen. In vergelijking met de vorige benchmark geven enkele respondenten aan dat de regie bij de eigenaar van het stadion ligt. Op één respondent na geeft iedereen aan overleg te voeren over de veiligheid in het stadion. Met name de gemeente, de BVO en de politie waren betrokken partijen. Het OM en de beveiligingsorganisaties worden door iets minder dan de helft van de respondenten genoemd als aanwezige partij bij deze overleggen. De KNVB is in vergelijking met 2018-2019 minder vaak een betrokken partij bij het overleg over safety in het stadion. De supportersvereniging wordt ook slechts door enkele respondenten genoemd.

Tijdens deze overleggen worden zowel de onderwerpen risicoprofiel wedstrijd, de combiregeling, mogelijkheden van sfeeracties, cameratoezicht en inzet politie besproken. De onderwerpen calamiteitenplan en handhaving stadionverboden werden ook door ongeveer de helft van de respondenten besproken. Onderwerpen zoals terrorisme, ontruimingsmogelijkheden en brandpreventie komen aanzienlijk minder aan bod.

Alle respondenten binnen de politie zien logischerwijs de taak 'inzet van de politie' als onderdeel van het takenpakket. Ook 'opstelplaatsen politie en hulpdiensten' en 'risicoprofiel wedstrijden' zien zij als onderdeel van het takenpakket van de politie. Beide onderwerpen worden ten opzichte van de vorige benchmark vaker benoemd als taak.

Calamiteitenplan

In het calamiteitenplan van de politie zijn in (bijna) alle gevallen de risico's brand en rellen aan bod gekomen. De risico's op extreem weer, verdrukking en een terroristische aanslag worden door ruim de helft van de respondenten genoemd in het calamiteitenplan en instortingsgevaar door iets meer dan de helft. Hier is geen verandering in gekomen, ook niet na het instorten van het dak bij AZ. Vergeleken met de vorige benchmark is er een flinke afname te zien op het gebied van oefeningen.

Meer dan de helft van de respondenten heeft nooit geoefend. Ruim de helft van de respondenten geeft aan dat de laatst uitgevoerde oefening, waarbij men betrokken was, een uitvoeringsoefening was. Dit in plaats van een systeemsoefening. Bij een enkeling heeft een bestuurlijke oefening en een systeemsoefening plaatsgevonden. De meeste respondenten hebben hun laatste oefening in het kwartaal van 2019 gehouden. Een tweetal respondenten heeft twee jaar geleden of eerder voor het laatst een oefening gehouden.

Bij de oefeningen waren in vergelijking met de vorige benchmark in mindere mate de stewards en het beveiligingsbedrijf aanwezig. De politie was bij de oefening in veel gevallen ook betrokken.

De gemeente, de brandweer en de supportersverenigingen worden in dit opzicht minder genoemd. De stadions worden door de politie relatief als onveiliger beoordeeld dan in het voorgaande seizoen.

Screening

Voorafgaand aan wedstrijden voeren de meeste respondenten een screening op verboden voorwerpen uit. Meer dan de helft screent ook op onbevoegde personen. Op verboden middelen wordt door ongeveer de helft gescreend. Relatief minder respondenten geven aan geen screening uit te voeren.

Op een respondent na geeft de referentiegroep aan structureel camerabeelden actief uit te lezen tijdens de wedstrijd. Eén respondent geeft aan dit incidenteel te doen. Het uitlezen van camerabeelden gebeurt meestal door de veiligheidscoördinator. De politie speelt hier een relatief grotere rol in ten opzichte van de vorige benchmark.

Binnen de referentiegroep zette 60% in op het voorkomen van middelengebruik onder supporters, in vergelijking met twee derde in 2018-2019. De politie voorkomt voornamelijk middelengebruik onder supporters door hen te fouilleren. Het merendeel van de respondenten geeft aan ook te fouilleren op het bezit van vuurwerk bij supporters. Daarnaast wordt er om te controleren op het bezit van vuurwerk ook gebruik gemaakt van camera's, selectief fouilleren en het inzetten van vuurwerkhonden.

4.6 Gemeenten

Betrokken partners en onderwerpen

De respondenten geven grotendeels aan dat de regie voor de veiligheid in het stadion bij de BVO ligt. Een enkeling vindt dat deze regie ligt bij de eigenaar van het stadion en een tweetal respondenten vindt dat de regie ligt bij de gemeente. Alle respondenten geven aan overleg te hebben over de veiligheid in het stadion. Dit is een stijging ten opzichte van de vorige twee benchmarks. Betrokken partijen zijn in alle gevallen de gemeente, de BVO en de politie. Andere organisaties zoals supportersverenigingen, het OM en beveiligingsorganisaties wordt slechts door een aantal respondenten genoemd. Opvallend is dat supportersverenigingen steeds minder genoemd worden. Volgens de respondenten is de KNVB geen partij bij deze overleggen. Tijdens deze overleggen wordt voornamelijk de inzet van de politie besproken. Ook de onderwerpen risicoprofiel wedstrijd, combiregeling, brandpreventie, mogelijkheden voor sfeeracties, cameratoezicht en calamiteitenplein/organisatie komen met regelmaat aan bod. Opstelplaatsen politie en ontruimingsmogelijkheden worden dit jaar twee keer meer genoemd dan in de vorige benchmark. Andere onderwerpen worden in minder dan de helft van de gevallen genoemd.

Veel respondenten zien het risicoprofiel van de wedstrijd als onderdeel van hun takenpakket, naast de inzet van de politie en de combiregeling. Andere taken werden slechts door een klein gedeelte van de respondenten benoemd als onderdeel van hun takenpakket.

De respondenten beoordelen de veiligheid van het stadion voornamelijk als veilig tot zeer veilig, maar dit is wel omlaag gegaan ten opzichte van de eerdere metingen. Iets meer dan een derde geeft aan hier neutraal over te zijn. Niemand vindt het onveilig.

Calamiteitenplan

In een calamiteitenplan komen er verschillende type risico's aan bod. In de referentiegroep behoort voornamelijk het risico 'brand' tot het calamiteitenplan. De risico's 'rellen', 'verdrukking', 'extreem weer' en 'instortingsgevaar' komen ook met regelmaat voor. 'Terroristische aanslagen' wordt in de helft van de calamiteitenplannen van de respondenten benoemd (een stijging ten opzichte van de vorige twee metingen). De helft van de respondenten heeft het calamiteitenplan één keer geoefend. Ten opzichte van de vorige twee benchmarks heeft een aanzienlijk deel nooit geoefend (een derde). Binnen de referentiegroep verschilt het moment van de laatst uitgevoerde oefening zeer. Bijna de helft heeft voor het laatst in 2018 geoefend en voor twee derde van de respondenten is het langer dan een jaar geleden. Bij de oefeningen lijken ook minder partijen betrokken te zijn. Met name stewards en beveiligingsbedrijven zijn de afgelopen drie jaar minder betrokken geweest, maar supportersverenigingen juist vaker. Er vinden tevens (brandveiligheids)inspecties plaats bij de gemeente. Het merendeel (drie kwart) van de respondenten heeft een dergelijke inspectie in het eerste kwartaal van 2020 laten plaatsvinden.

4.7 Supportersverenigingen

Met betrekking tot safety is ook een aantal vragen gesteld aan supportersverenigingen. De veiligheid van stadions tijdens thuiswedstrijden wordt overwegend zeer positief gezien. Hier is vooruitgang te zien ten opzichte van de vorige benchmark. Er is een lichte stijging te herkennen, waar men overwegend positief was. De veiligheid van het stadion tijdens uitwedstrijden is overwegend neutraal tot positief. Hier is het beeld vergelijkbaar met de vorige benchmarks.

4.8 Bevindingen Safety

Op basis van voorgaande inzichten zullen wij kort aangeven per criterium wat de bevindingen zijn op basis van de benchmark:

- 'Stadions in Nederland zijn fysiek veilig. Er is ruime en continue aandacht voor de balans tussen safety (P en S factor = Physical and Safetymanagement), security en service;

Wederom leeft het beeld bij vele respondenten dat de stadions veilig zijn. Tegelijkertijd is de beoordeling dit jaar minder hoog dan vorig jaar. Zie hiernavolgend voor de overige punten.

- De calamiteitenorganisatie is op orde en securitymaatregelen staan de fysieke veiligheid niet in de weg.

Vergeleken met vorig jaar zien de BVO's een scala aan verschillende taken als onderdeel van hun takenpakket. Ook dit jaar zien wij dat de calamiteitenplannen wat betreft risico's completer kunnen. De onderwerpen lijken grofweg vergelijkbaar veel genoemd te worden. Opvallend is dat na het instorten van het dak van AZ instortingsgevaar niet vaker genoemd wordt. Wat ons betreft zou dit onderdeel moeten zijn van het plan.

Veel van de respondenten hebben in het seizoen 2019-2020 het calamiteitenplan niet geoefend. Voor een deel van de referentiegroep heeft een oefening langer dan een jaar geleden plaatsgevonden. Dit kan te maken hebben met de coronacrisis, maar tegelijkertijd is het een opvallende stijging. De gemeente, brandweer en de beveiligingsbedrijven waren hier minder vaak aanwezig. De meeste brandveiligheidsinspecties zijn de afgelopen twaalf maanden uitgevoerd.

Nooduitgangen blijken nog vaker dan voorgaande metingen afgesloten te worden, terwijl nooduitgangen altijd door iedereen te openen moeten zijn. Het personeel dat de deuren kan openen, is vaak een aangewezen steward of een veiligheidscoördinator.

- Het is helder aan welke eisen een (nieuw te bouwen) stadion moet voldoen en welke managementelementen daarbij horen.

Deze vraag valt buiten de scope van de benchmark.

- Eveneens is het helder waar de regie, de verantwoordelijkheid voor controle en aanverwante aansprakelijkheid ligt.

Bij vrijwel alle respondenten is duidelijk dat de regie voor veiligheid in stadions bij de BVO moet liggen. BVO's lijken ook meer te screenen voor de wedstrijd op vuurwerk en verboden middelen. De politie lijkt iets minder aan screening te doen, wat gezien de taken van de BVO en politie niet geheel onlogisch is.

Op basis van deze bevindingen concluderen wij dat heel veel respondenten, waaronder supportersverenigingen, aangeven stadions veilig te vinden. Iets waar wij het niet per definitie mee eens zijn, omdat een aantal punten beter ontwikkeld en gemonitord moeten worden om progressie te boeken op dit speerpunt.

Diverse aanbevelingen zijn overeenkomstig en kunnen worden overgenomen uit de vorige twee benchmarks. Daarom moet wat ons betreft in ieder geval de volgende twee punten nu echt navolging krijgen:

1. Er moet meer aandacht besteed worden aan het structureel oefenen van calamiteitenplannen, minimaal eens per jaar, met alle partners. Gemeenten en de brandweer/de veiligheidsregio blijken hier regelmatig niet bij aanwezig te zijn en moeten ook betrokken zijn bij het oefenen van calamiteitenplannen.
2. De BVO moet ervoor zorgen dat nooduitgangen altijd door een ieder geopend kunnen worden in geval van nood. Wij snappen dat hier een zekere spanning aanwezig kan zijn tussen het belang van veiligheid en openbare orde. In geval van nood (bij brand, verdrukking etc), moeten nooddeuren echter altijd geopend kunnen worden door iedereen. Een oplossing zou kunnen zijn dat er altijd een steward of beveiligingsmedewerker bij een nooddeur staat, zodat deze niet oneigenlijk gebruikt kan worden.

Daarnaast moet wat ons betreft:

3. in het calamiteitenplan structureel aandacht geschonken worden aan instortingsgevaar, verdrukking, terroristische aanslag en extreem weer. Dit soort calamiteiten roept andere vragen op dan de meer traditionele risico's van openbare ordeverstoringen, die vaak dominant zijn in de veiligheidsorganisatie
4. effectieve screening van personen tot stand worden gebracht. De verschillende BVO's lijken niet consistent in het screenen op onbevoegde personen en/of verboden middelen en voorwerpen. Consequente aandacht hiervoor bij het briefen en trainen van stewards en ander veiligheidspersoneel is essentieel. Een zwaardere training, die zou kunnen helpen, is om personeel deel te laten nemen aan een cursus Search, Detect, React.

5. Speerpunt 4: regierol gemeenten

5.1 Inleiding

In het rapport 'Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal: Impuls aan normalisatie' worden de volgende criteria genoemd waar op ingezet wordt:

- 'In iedere gemeente vindt onder regie van de gemeente een strategisch overleg (voetbalvierhoek), een beleidsmatig/tactisch overleg en operationeel overleggen (casusoverleg, voorbereidend wedstrijdoverleg, wedstrijdevaluatie en dergelijke) plaats met tenminste politie, OM en BVO over de lokale voetbal en veiligheidssituatie.
- Regie voorziet in het bij elkaar brengen van partners, het maken van afspraken en expliciteren van verschillende belangen, het benoemen van knelpunten en het streven naar een gezamenlijke aanpak van deze knelpunten met behoud van ieders eigen verantwoordelijkheid. De regisseur heeft het totaaloverzicht en monitort de voortgang.'

In dit hoofdstuk geven wij per type organisatie aan welke bevindingen wij hebben opgedaan betreffende het speerpunt regierol gemeenten. Hierbij gaan wij met name in op de verschillende type overleggen (strategisch, beleidsmatig en operationeel) en de tevredenheid van de partners over de regiefunctie van de gemeente.

5.2 BVO eredivisie

Strategisch overleg

Het *strategisch overleg* omtrent voetbalveiligheid heeft gemiddeld volgens de respondenten 2,1 keer plaatsgevonden (vorig jaar 2,8 keer). Hierbij is volgens alle respondenten de BVO altijd betrokken en de gemeente, politie en het OM bijna iedere keer. De supportersvereniging wordt door de respondenten één keer genoemd.

Respondenten geven aan dat voornamelijk de veiligheidscoördinator en de voorzitter/directeur van de BVO de aangewezen partijen zijn die deelnemen aan het strategisch overleg. Andere partijen, denk aan de beleidsadviseur politie, OvJ, etc., nemen slecht sporadisch deel aan het strategisch overleg. Over het geheel zijn de functieprofielen eerder beleidsmatig dan strategisch of bestuurlijk.

Onderwerpen als lange termijn doelen veiligheid en lange termijn doelen betreffende gastvrijheid stonden op de agenda en/of werden besproken in strategische overleggen. Lange termijn doelen persoonsgerichte aanpak (minder dan vorige jaren) en het betrekken van supporters staan bij relatief minder respondenten op de agenda tijdens strategische overleggen (iets meer dan de helft).

Beleidsmatig overleg

Het *beleidsmatig overleg* omtrent voetbalveiligheid heeft gemiddeld 5,9 keer plaatsgevonden volgens de respondenten, een stijging ten opzichte van vorig jaar (dat was toen 5 keer). Hierbij zijn de BVO en de politie bij alle respondenten betrokken, de gemeente bij bijna alle respondenten en het OM is bij meer dan de helft betrokken bij het beleidsmatig overleg. De supportersvereniging wordt door geen enkele respondent betrokken. Namens de BVO's was in bijna alle gevallen de veiligheidscoördinator aanwezig. Andere functionarissen zoals de directeur BVO, beleidsmedewerker OOV (gemeente) en de staffunctionaris politie zijn minder vaak bij deze overleggen betrokken.

Alle respondenten hebben de onderwerpen voortgang doelen veiligheid op de agenda staan. Nagenoeg iedereen in de referentiegroep heeft aangegeven dat de voortgang doelen gastvrijheid aan bod komt. De voortgang doelen persoonsgerichte aanpak en voortgang doelen betrekken supporters worden minder genoemd dan vorig jaar.

Operationeel overleg

Het *operationeel overleg* omtrent voetbalveiligheid heeft gemiddeld 17,3 keer plaatsgevonden volgens de respondenten (vorig jaar 22,2 keer). Hierbij zijn bij alle respondenten de BVO en de politie betrokken. De gemeente wordt minder genoemd en het OM slechts enkele keren. Dit lijkt stabiel ten opzichte van de vorige twee metingen. Vanuit de BVO wordt de veiligheidscoördinator in alle gevallen betrokken bij deze overleggen. Daarnaast wordt de beleidsmedewerker OOV van de gemeente en de SLO ook relatief vaak betrokken. De besproken onderwerpen hebben betrekking op de prestaties rond gastvrijheid, veiligheid en het betrekken van supporters. Persoonsgerichte aanpak scoort wat lager dan de rest maar wordt wel door meer dan de helft genoemd.

Tevredenheid regiefunctie gemeente

Het merendeel van de respondenten is tevreden over de mate waarin de gemeente erin is geslaagd om op te treden als centrale regisseur, maar er wordt wel iets minder hoog gescoord ten opzichte van de vorige twee metingen. Het gros van de referentiegroep gaf aan de volgende uitgevoerde taken van de gemeente voldoende of goed te vinden: het bij elkaar brengen van partners, het streven naar een gezamenlijke aanpak van deze knelpunten en het maken van afspraken. Enkele respondenten geeft aan van mening te zijn dat de gemeente verschillende belangen beter moet expliciteren.

5.3 BVO eerste divisie

Strategisch overleg

In het seizoen 2019-2020 heeft onder de respondenten gemiddeld 2,1 keer een strategisch overleg omtrent voetbalveiligheid plaatsgevonden. In alle gevallen waren de BVO, politie en gemeente betrokken partijen. Het OM was op één na bij alle overleggen betrokken. De supportersvereniging was niet aanwezig. Namens de club in de eerste divisie was de veiligheidscoördinator in alle gevallen de aangewezen persoon om de overleggen bij te wonen. Bij de helft van de respondenten was de voorzitter/directeur, seniorbeleidsmedewerker OOV gemeente en staffunctionaris politie aanwezig. Tijdens de overleggen staan er verschillende onderwerpen met langetermijndoelen op de agenda. Bij het merendeel van de respondenten komen de langetermijndoelen veiligheid en persoonsgerichte aanpak aan bod. Het langetermijndoel gastvrijheid neemt in frequentie als onderwerp op de agenda toe.

Beleidsmatig overleg

Het *beleidsmatig overleg* omtrent voetbalveiligheid wordt gemiddeld 3,2 keer gehouden. Ten opzichte van de vorige benchmark is dit een daling van 8 overleggen (11,2 overleggen in 2018-2019). Betrokken organisaties zijn in ieder geval de BVO, politie en de gemeente. Waar het OM vorig jaar niet werd betrokken, neemt het OM dit jaar volgens vier respondenten deel aan de overleggen. De supportersvereniging wordt door twee respondenten benoemd. De veiligheidscoördinator is in bijna alle gevallen de aangewezen persoon die namens de BVO eerste divisie deelneemt aan het overleg. Relatief zijn er minder senior beleidsmedewerkers OOV gemeente aanwezig bij het overleg. Ten opzichte van vorig jaar nemen de beleidsadviseur OM, beleidsadviseur politie en directeur BVO deel aan de overleggen namens de BVO eerste divisie. Bij bijna alle respondenten kwamen de onderwerpen voortgang doelen veiligheid en persoonsgerichte aanpak aan bod. De helft van de referentiegroep besprak ook de onderwerpen voortgang doelen gastvrijheid en betrekken supporters.

Operationeel overleg

Het *operationeel overleg* omtrent voetbalveiligheid wordt gemiddeld 18,8 keer gehouden, vergelijkbaar met een jaar eerder. Bij deze overleggen zijn altijd de BVO en de politie betrokken. Ook de gemeente is bij de meerderheid van de overleggen betrokken. Bij een drietal respondenten is de supportersvereniging aanwezig. Het OM is niet betrokken. Namens de BVO eerste divisie is voornamelijk de veiligheidscoördinator aanwezig.

De SLO wordt door de meerderheid van de respondenten betrokken bij dit overleg, daaropvolgend sluit de staffunctionaris politie het meeste aan. Tijdens deze overleggen worden in meer dan de helft van de keren de volgende onderwerpen besproken: prestaties rond veiligheid, prestaties rond het betrekken van supporters, prestaties rond gastvrijheid en prestaties rond persoonsgerichte aanpak.

Tevredenheid regiefunctie gemeente

Meer dan de helft van de respondenten was tevreden over de mate waarin de gemeente erin is geslaagd om op te treden als centrale regisseur. Een ander geeft aan zeer tevreden te zijn en weer twee anderen zijn neutraal. De referentiegroep geeft in bijna alle gevallen aan dat de gemeente de taak van het bij elkaar brengen van partners, het maken van afspraken en het streven naar een gezamenlijke aanpak van deze knelpunten voldoende of goed uitvoert. Waar de taak expliciteren van verschillende belangen in de vorige benchmark door geen van de respondenten als voldoende of goed uitgevoerd werd gezien, voert de gemeente deze taak volgens bijna alle respondenten dit jaar voldoende of goed uit. De meerderheid van de respondenten geeft ook aan tevreden te zijn met de gemeente over het benoemen van knelpunten.

5.4 OM

Strategisch overleg

Het *strategisch overleg* is een overleg waarbij de langetermijnvisie op het gebied van voetbal en veiligheid en de gemeentelijke rol hierbij wordt besproken. In het seizoen 2018-2019 heeft volgens de respondenten gemiddeld 2,4 keer een strategisch overleg omtrent voetbalveiligheid plaatsgevonden. Dit is een stijging vergeleken met de vorige benchmark. Bij het strategische overleg zijn in alle gevallen de BVO, de gemeente, en de politie aanwezig. Een enkele respondent benoemd ook de supportersvereniging als onderdeel van dit overleg. Vanuit het OM sluit in alle gevallen de officier van justitie aan. In de helft van de gevallen sluit ook de beleidsadviseur OM aan. Tijdens deze overleggen stonden voornamelijk de langetermijndoelen betreffende veiligheid en persoonsgerichte aanpak op de agenda. Langetermijndoelen gastvrijheid en betrekken supporters worden volgens de respondenten geen enkele keer besproken.

Tevredenheid regiefunctie gemeente

In de referentiegroep is ruim driekwart tevreden over de mate waarin de gemeente is geslaagd om op te treden als centrale regisseur. Bijna alle respondenten geven aan dat de taken het bij elkaar brengen van partners, het benoemen van knelpunten, het expliciteren van verschillende belangen, het maken van afspraken en het streven naar een gezamenlijke aanpak van deze knelpunten goed worden uitgevoerd door de gemeente.

5.5 Politie

Strategisch overleg

Gemiddeld geven de respondenten aan 3,7 keer een strategisch overleg te hebben gehad omtrent voetbalveiligheid, ten opzichte van 2,7 keer in de vorige benchmark. Betrokken organisaties zijn de gemeente en de politie. Binnen de referentiegroep wordt de BVO in bijna alle gevallen genoemd, het OM in twee derde van de gevallen. Namens de politie was voornamelijk de staffunctionaris aanwezig. Een vijftal keer wordt ook de beleidsadviseur van de politie genoemd. Andere partijen vanuit de politie worden slechts een enkele keer genoemd.

Tijdens deze overleggen komen er verschillende onderwerpen aan bod. De langetermijndoelen met betrekking tot veiligheid en persoonsgerichte aanpak staan bij de meeste respondenten op de agenda. Ten opzichte van 2018-2019 speelt het langetermijndoel gastvrijheid in mindere mate een rol.

Beleidsmatig overleg

Het beleidsmatig overleg heeft gemiddeld 5,5 keer plaatsgevonden, iets minder dan in het jaar ervoor (6,4). Hierbij is bij alle respondenten de politie en de gemeente aanwezig. De BVO is nagenoeg altijd betrokken, het OM in iets meer dan de helft van de gevallen. De supportersvereniging is in beperkte mate benoemd als betrokken organisatie. Vanuit de referentiegroep worden er verschillende partijen naar voren geschoven om deze overleggen bij te wonen. Dit betreft voornamelijk de staffunctionaris politie. Bijna iedereen in de referentiegroep geeft aan dat het onderwerp over de voortgang van het doel veiligheid op de agenda staat tijdens deze overleggen. Ook de voortgang van het doel persoonsgerichte aanpak staat bijna altijd op de agenda. Dit is een stijging ten opzichte van het vorige jaar. De voortgang van de doelen gastvrijheid en betrekken supporters wordt bij ongeveer de helft van de respondenten besproken.

Operationeel overleg

Het operationeel overleg vindt gemiddeld 16,4 keer plaats. Dit is ten opzichte van 2018-2019 (gemiddeld 21,6 keer) een daling. Van de respondenten geven allen aan dat de politie hierbij betrokken is. Ook de BVO en de gemeente worden vrijwel altijd genoemd en de supportersvereniging in ongeveer de helft van de gevallen. Het OM wordt slechts door vijf respondenten genoemd als betrokken organisatie.

De onderwerpen die hierbij aan bod komen gaan in bijna alle gevallen over de prestaties rond veiligheid. Er is een duidelijke stijging zichtbaar in het onderwerp over prestaties rond de persoonsgerichte aanpak. Dit wordt in bijna twee derde van de gevallen besproken. De prestaties rond gastvrijheid en het betrekken van de supporters worden ook relatief vaak benoemd.

Tevredenheid regiefunctie gemeente

De helft van de respondenten zegt tevreden te zijn over de centrale regiefunctie van de gemeente. Dit is een daling ten opzichte van het vorige jaar. Er is een stijging zichtbaar van respondenten die zeggen neutraal te zijn. Binnen de referentiegroep geven de meesten aan dat het maken van afspraken, het bij elkaar brengen van partners en het benoemen van knelpunten door de gemeente voldoende of goed gebeurt. Het expliciteren van verschillende belangen en het streven naar een gezamenlijke aanpak van deze knelpunten worden door relatief minder respondenten benoemd als taken die de gemeente voldoende of goed uitvoert. De vraag over taken die onvoldoende worden uitgevoerd, wordt diffuus beantwoord. De opties worden slechts door een enkeling benoemd.

5.6 Gemeenten

Strategisch overleg

Gemiddeld wordt er in de referentiegroep 1 fte ingezet op het gebied van voetbal en veiligheid. Dit is ten opzichte van de 1,6 fte in de vorige meting een duidelijke afname, maar ten opzichte van de 0,8 fte in de eerste meting is dit een stijging. Onder de respondenten vindt er gemiddeld 2,3 keer strategisch overleg omtrent voetbalveiligheid plaats tegen 2,8 vorig jaar. Bij bijna alle respondenten zijn de BVO, de politie en de gemeente hierbij aanwezig. Het OM is bij vrijwel alle respondenten betrokken bij dit overleg. Slechts één respondent betreft de supportersvereniging bij dit strategisch overleg. Namens de respondenten waren voornamelijk de beleidsmedewerker OOV aanwezig, daaropvolgend het bestuur van de gemeente. Andere functionarissen zijn slechts door enkele respondenten genoemd. Er staan diverse onderwerpen met betrekking tot de langetermijndoelen op de agenda.

Met name het onderwerp veiligheid komt tijdens deze overleggen ter sprake, samen met persoonsgerichte aanpak (een opvallende stijging ten opzichte van vorig jaar). Bij minder dan de helft van de respondenten komen ook de langetermijndoelen rond het betrekken van supporters aan bod en doelen rond gastvrijheid bij minder dan een derde. Beide zijn vergeleken met de vorige benchmarks, flink afgenomen.

Beleidsmatig overleg

Beleidsmatig overleg omtrent voetbalveiligheid heeft gemiddeld 3,8 keer per jaar plaatsgevonden, tegen 4,9 keer in de vorige benchmark. In alle gevallen waren daar de BVO en de politie bij aanwezig. De gemeente was er opvallend genoeg minder dan vorig jaar bij aanwezig (maar nog steeds in 70% van de gevallen) en was er ook minder dan het OM bij aanwezig. De supportersvereniging werd door iets meer dan een derde van de respondenten genoemd. Namens de respondenten was voornamelijk de (senior) beleidsmedewerker OOV aanwezig. Andere functionarissen werden slechts door een aantal respondenten benoemd. Onderwerpen die worden besproken, hebben in nagenoeg alle gevallen betrekking op de voortgang doelen veiligheid. Een (ruime) meerderheid bespreekt ook de voortgang van de doelen betreffende gastvrijheid, betrekken supporters en persoonsgerichte aanpak. Dit komt overeen met de vorige twee benchmarks.

Operationeel overleg

Onder de respondenten vindt er gemiddeld 14,3 keer operationeel overleg omtrent voetbalveiligheid plaats, tegen 18,1 keer vorig jaar. Alle respondenten geven aan dat de politie en de BVO hierbij betrokken waren en in bijna alle gevallen de gemeente. Supportersverenigingen wordt door een aantal respondenten benoemd, het OM is bij een derde aanwezig, wat beduidend meer is dan in de vorige meting. Vanuit de gemeente is de (senior) beleidsmedewerker OOV bij het overleg betrokken bij bijna alle respondenten. Andere mogelijkheden worden minimaal genoemd. Tijdens het overleg worden de prestaties rond veiligheid in vrijwel alle gevallen besproken. In (iets minder dan) de helft van de gevallen komen de prestaties rond gastvrijheid, het betrekken van supporters en persoonsgerichte aanpak ook aan bod. Deze laatste twee speerpunten zijn over de jaren iets afgenomen.

Tevredenheid regiefunctie gemeente

De tevredenheid onder respondenten blijft onverminderd groot. Op één na zijn alle respondenten neutraal tot zeer tevreden over de mate waarin de gemeente erin is geslaagd om op te treden als centrale regisseur, waarbij tevreden en zeer tevreden bij 80% van de respondenten genoemd wordt. Er zijn diverse taken die de gemeente uitvoert: het bij elkaar brengen van partners, het maken van afspraken, het expliciteren van verschillende belangen, het benoemen van knelpunten. Een opvallende daling is te zien bij 'het streven naar een gezamenlijke aanpak van deze knelpunten'. Alle taken worden door het overgrote deel van de respondenten als voldoende of goed uitgevoerd ervaren.

5.7 Bevindingen regierol gemeenten

Op basis van voorgaande inzichten zullen wij kort aangeven per criterium wat de bevindingen zijn op basis van deze benchmark:

- 'In ieder gemeente vindt onder regie van de gemeente een strategisch overleg (voetbalvierhoek), een beleidsmatig/tactisch overleg en operationele overleggen (casusoverleg, voorbereidend wedstrijdoverleg, wedstrijdevaluatie en dergelijke) plaats met tenminste politie, OM en BVO over de lokale voetbal en veiligheidsituatie.

Na drie benchmarks concluderen wij dat in ieder gemeente de drie verschillende overleggen plaatsvinden. Het aantal overleggen per voetbalseizoen lijkt vergeleken met de vorige benchmark afgenomen, wat verklaard kan worden door de coronacrisis en de competities die niet uitgespeeld zijn. Vooral de BVO, gemeente en politie zijn bij bijna alle overleggen betrokken. Het OM is eigenlijk alleen bij strategische overleggen betrokken.

Welke onderwerpen op de agenda's van de drie verschillende typen overleggen staan, is diffuus: bij strategische overleggen geven eredivisie BVO's aan dat PGA en betrekken supporters minder op de agenda staan (ook bij beleidsmatige overleggen overigens), terwijl het OM en gemeenten aangeven dat PGA vaker op de agenda staat. Vrijwel altijd staat het onderwerp veiligheid op de agenda. Politie en gemeenten geven aan dat gastheerschap en betrekken supporters minder op de agenda staan. Bij operationele overleggen staat PGA juist minder op de agenda.

- Regie voorziet in het bij elkaar brengen van partners, het maken van afspraken en expliciteren van verschillende belangen, het benoemen van knelpunten en het streven naar een gezamenlijke aanpak van deze knelpunten met behoud van ieders eigen verantwoordelijkheid. De regisseur heeft het totaaloverzicht en monitort de voortgang.'

Zoals hiervoor genoemd is, zijn niet alle partners betrokken, omdat met name supporters en het OM afwezig zijn. Hierbij is het ook begrijpelijk dat op strategisch niveau supporters niet vaak betrokken zijn, omdat dit eerder op operationeel of tactisch niveau te verwachten is. De respondenten zijn wel tevreden over de mate waarin de gemeente erin is geslaagd om op te treden als centrale regisseur. De politie en eredivisie BVO's zijn iets minder tevreden dan vorig jaar.

Op basis van deze bevindingen concluderen wij net als vorig jaar dat heel veel respondenten weliswaar tevreden zijn over de regiefunctie die gemeenten vervullen, maar ook dat er een aantal punten beter ontwikkeld kunnen worden om progressie te boeken op dit speerpunt. Diverse aanbevelingen zijn overeenkomstig en kunnen worden overgenomen uit de vorige twee benchmarks. Wij raden daarom nogmaals aan om supporters beter te betrekken bij beleidsvorming op het gebied van TGVV. De kunst zit erin om niet over maar met supporters te praten. Dit kan door ze structureel een plek aan de overlegtafel te geven of periodiek als vierhoek de afstemming met supporters te zoeken. De manier waarop supporters worden betrokken, hangt af van het vraagstuk, de organisatiegraad van de supporters en andere specifieke omstandigheden binnen de vierhoek.

Het is vooral van belang je als vierhoek consequent af te vragen wat binnen een bepaald vraagstuk de positie van de supporters is. Is het verstandig ze te informeren over bepaalde ontwikkelingen, om ze aan de voorkant van beleidsontwikkelingen te betrekken of vooral na afloop te polsen wat hun ervaringen waren? Maak als vierhoek een bewuste afweging hoe hier mee om te gaan.

Nog steeds valt op dat bijna de helft van de respondenten in de categorie Gemeente meestal niet tot nooit aanwezig is bij gemeenschappelijke vooroverleggen van wedstrijden. Hier zal er sprake zijn van maatwerk; niet bij elke wedstrijd is aanwezigheid even noodzakelijk. In het geval van een risicowedstrijd zal de gemeente (met het oog op de verantwoordelijkheid voor de openbare orde) eerder aanwezig zijn. En hoewel de absolute noodzaak daartoe soms ontbreekt, roepen wij gemeenten op waar mogelijk bij vooroverleggen aanwezig te zijn. Enerzijds vanuit hun regierol, anderzijds ter versterking van het netwerk binnen de vierhoek.

Tot slot zien wij dat andere onderwerpen dan veiligheid iets minder aan bod lijken te komen. Omdat het risico bestaat dat de andere onderwerpen langzaam naar de achtergrond verschuiven, moeten deze structureel op de agenda worden geplaatst. Natuurlijk hoeft er niet altijd over andere onderwerpen dan veiligheid gesproken te worden, maar op deze manier is er wel continue aandacht voor het onderwerp mogelijk en wordt het in ieder geval ook niet vergeten.

6. Speerpunt 5: betrokkenheid supporters

6.1 Inleiding

In het rapport 'Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal: Impuls aan normalisatie' worden de volgende criteria genoemd waar op ingezet wordt:

- 'Er is betrokkenheid van supportersverenigingen bij de beleidsvorming op lokaal niveau.
- Op landelijk niveau is een overkoepelend supportersorgaan dat deelneemt aan beleidsoverleggen met de partners op landelijk niveau³.

In dit hoofdstuk geven wij per type organisatie aan welke bevindingen er zijn over het speerpunt betrokkenheid supporters. Hierbij gaan wij onder andere in op hoe vaak supporters betrokken worden, welke invloed de supporters hebben bij het bespreken van onderwerpen en hoe dit door de partijen gewaardeerd wordt.

6.2 BVO eredivisie

Frequentie van betrekken

Alle respondenten geven aan dat de supporters structureel of incidenteel betrokken worden bij TGVV. Dat is hoger dan bij de voorgaande metingen. Erkende supportersverenigingen worden altijd betrokken bij TGVV. Ongeveer de helft van de respondenten betreft ook het overkoepelend supportersorgaan erbij. Opvallend is de stijging rond de harde kern: vorig jaar werd bij een kwart van de respondenten de harde kern betrokken bij TGVV en nu bij meer dan de helft. In mindere mate worden individuele supporters betrokken. Iets minder dan de helft van de respondenten geeft aan maandelijks met supporters om de tafel te zitten, bij de overige respondenten gebeurt dit minder.

Onderwerpen en invloed

In de referentiegroep worden voornamelijk de onderwerpen veiligheid, gastvrijheid en supportersbetrokkenheid besproken in het overleg tussen de BVO en de supporters. De persoonsgerichte aanpak wordt bij de helft van de respondenten besproken, een opvallende stijging. Bij het bespreken van deze onderwerpen geldt dat er in alle gevallen samen wordt gedacht. 'Samen doen' en 'samen evalueren' zijn tevens twee niveaus van zeggenschap die van toepassing zijn bij veel van de respondenten. 'Samen besluiten' wordt bij ongeveer de helft van de respondenten toegepast.

Waardering

Ruim de helft van de respondenten is tevreden tot zeer tevreden over de kwantiteit en kwaliteit waarin supporters worden betrokken. Ten opzichte van de vorige metingen lijkt hier een lichte toename te zijn.

³ Dit criterium is niet onderzocht in de benchmark. Inmiddels is het Supporterscollectief Nederland opgericht en zij zijn belangenbehartiger van alle voetbalsupporters in Nederland en structurele gesprekspartner van de belangrijkste landelijke voetbalpartijen.

6.3 BVO eerste divisie

Frequentie van betrekken

De supporters van de respondenten zijn voornamelijk incidenteel betrokken bij het beleid TGVV. Twee respondenten geven aan de supporters structureel te betrekken. Voor het grootste deel worden er erkende supportersverenigingen betrokken. Dit is een toename ten opzichte van de vorige benchmark, toen volgens de respondenten geen erkende supportersverenigingen werden betrokken. Enkele respondenten betrekken de harde kern, individuele supporters of een overkoepelend supportersorgaan. Twee respondenten geven aan wekelijks overleg te hebben met de supporters. De overige respondenten geven aan dit eens per kwartaal, eens per seizoen helft, incidenteel/niet structureel of niet te doen. Ten opzichte van vorige jaar vindt er een duidelijk afname plaats in het incidenteel/niet structureel betrekken van supporters.

Onderwerpen en invloed

In de meerderheid van de gevallen wordt tijdens een overleg tussen supporter en BVO's de eerste divisie-veiligheid, gastvrijheid en supportersbetrokkenheid besproken. Slechts één respondent heeft het ook over de persoonsgerichte aanpak. De mate van zeggenschap van de supporters wordt in de meeste gevallen omschreven als 'samen denken'. Door de meerderheid van de supporters wordt het ook omschreven als 'samen evalueren' en 'samen doen'. Twee respondenten duiden de mate van zeggenschap als 'samen besluiten'.

Waardering

Een kleine minderheid van de respondenten is tevreden over de kwantiteit waarin supporters werden betrokken. Een derde van de respondenten is neutraal, een enkele respondent is zeer tevreden en een enkele respondent is hier zeer ontevreden over. Dit beeld is ongeveer hetzelfde bij de manier waarop de supporters werden betrokken, alleen is nu een meerderheid tevreden.

6.4 OM

Vanuit de actor OM zijn geen vragen over het betrekken van supporters ingevuld of gesteld.

6.5 Politie

Frequentie van betrekken

Onder de respondenten van de politie geeft de minderheid aan dat supporters zowel incidenteel als structureel betrokken worden bij TGVV. De meeste respondenten geven aan erkende supportersverenigingen te betrekken. Minder dan de helft van de respondenten benoemt ook de harde kern, een overkoepelend supportersorgaan en individuele supporters. De frequentie van het overleg over voetbal en veiligheid tussen supporters en de politie wordt door een aantal respondenten omschreven als incidenteel/niet structureel. Een viertal respondenten geeft aan niet te overleggen.

Onderwerpen en invloed

Vergelijkbaar met een jaar eerder komen tijdens het overleg tussen supporters en de politie volgens de meeste respondenten de onderwerpen supportersbetrokkenheid, gastvrijheid en veiligheid aan bod. Het onderwerp persoonsgerichte aanpak wordt relatief gezien minder vaak op de agenda gezet. De mate van zeggenschap van de supporters tijdens de overleggen wordt door de meeste respondenten aangegeven als 'samen denken'. Meer dan de helft heeft het ook over 'samen doen' en 'samen evalueren'. Dit is een stijging ten opzichte van een jaar eerder.

Waardering

Meer dan de helft van de referentiegroep geeft aan neutraal te zijn over de kwantiteit waarin supporters werden betrokken. Een derde geeft hierbij aan tevreden te zijn. Ten opzichte van vorig jaar is dit een positieve verandering. Ook hebben minder respondenten voor dit voetbalseizoen aangegeven zeer ontevreden te zijn. Een kleine meerderheid van de respondenten geeft aan neutraal te zijn over de manier waarop supporters zijn betrokken. Dit is vergelijkbaar met een jaar eerder. Ook hier is een positieve verandering te zien: wederom zijn er minder respondenten die aangeven zeer ontevreden te zijn en meer respondenten zijn tevreden.

6.6 Gemeenten

Frequentie van betrekken

De helft van de respondenten geeft aan supporters structureel te betrekken bij beleid rondom TGVV. Dit is een stijging ten opzichte van de vorige twee metingen. Iets minder dan een vijfde geeft echter aan supporters niet te betrekken. De overige respondenten betrekken de supporters incidenteel. Iets meer dan de helft van de respondenten betreft erkende supportersverenigingen. Opvallend is dat de harde kern en overkoepelende supportersorganen veel minder benaderd worden. Over de gehele linie lijkt het of de frequentie van contact met supportersverenigingen achteruit is gegaan (op twee na die wekelijks overleg zeggen te hebben). Het enige antwoord dat na drie jaar gestegen is op de vraag over het betrekken van supporters bij beleid rondom TGVV, is het antwoord 'niet'.

Onderwerpen en invloed

Een groot deel van de respondenten besprak het onderwerp veiligheid en supportersbetrokkenheid met de supporters. Gastvrijheid en persoonsgerichte aanpak werd door ongeveer de helft benoemd; een afname over deze drie jaar. De mate van zeggenschap van de supporters waarmee de respondenten in gesprek gingen, wordt beschreven als 'samen denken'. 'Samen doen' wordt aangegeven door de helft van de respondenten. 'Samen besluiten' en 'samen evalueren' worden hierin minder genoemd.

De respondenten zijn over het algemeen tevreden of neutraal over de kwantiteit en kwaliteit waarin de supporters worden betrokken. Dit beeld lijkt over de jaren vrij stabiel.

6.7 Supportersverenigingen

Frequentie van betrekken

Van de respondenten binnen de supportersverenigingen geeft de helft aan structureel betrokken te zijn geweest door hun eigen club. Het overige deel is incidenteel betrokken.

Onderwerpen en invloed

Besproken onderwerpen tijdens deze overleggen zijn voornamelijk de kaartverkoop van zowel de uit- en thuiswedstrijden, de vervoersregelingen en sfeeracties (in het stadion). Daarnaast wordt het onderwerp vervoersregeling uitwedstrijden regelmatig besproken. De helft van de respondenten geeft aan structureel aanwezig te zijn geweest bij een vooroverleg bij een uitwedstrijd. Ongeveer een derde geeft aan dat dit incidenteel gebeurt en het overige deel geeft aan nooit aanwezig te zijn. In vergelijking met een jaar eerder worden supportersverenigingen beduidend vaker betrokken bij vooroverleg bij een uitwedstrijd.

Waardering

De respondenten beoordelen de betrokkenheid bij hun clubs overwegend neutraal. Dit is een vergelijkbare score ten opzichte van een jaar eerder. De betrokkenheid door de gemeente wordt van zeer negatief tot neutraal

beoordeeld. Een gedeelte van de referentiegroep heeft het niet kunnen beoordelen, omdat zij nooit betrokken zijn geweest. Ten opzichte van de vorige benchmark is dit een vergelijkbare score.

Vuurwerk

Het overgrote deel van de respondenten is in overleg geweest met hun eigen club over het gebruik van vuurwerk in het stadion. Een kleine meerderheid is tevens betrokken bij het overleg over maatregelen met betrekking tot het gebruik van vuurwerk in het stadion. Dit is vergelijkbaar met een jaar eerder. Tijdens dergelijke overleggen worden lichtshows met vergunning besproken als alternatieven voor het gebruik van vuurwerk.

6.8 Bevindingen betrokkenheid supporters

Op basis van voorgaande inzichten zullen wij kort aangeven wat de bevindingen zijn op basis van de benchmark per criterium:

- Er is betrokkenheid van supportersverenigingen bij de beleidsvorming op lokaal niveau.

Supportersverenigingen ontbreken nog altijd vaak aan tafel bij strategische, beleidsmatige of operationele overleggen (zie bij speerpunt 4). Het lijkt erop dat supportersverenigingen minder vaak betrokken zijn in vergelijking met vorig jaar bij de beleidsvorming op lokaal niveau. Voornamelijk erkende supportersverenigingen zijn hierbij betrokken. In sommige gevallen hebben ook andere supporters overleg met vierhoekspartijen, zoals de harde kern (bij eredivisie BVO's zelfs meer dan vorig jaar, maar bij gemeenten juist minder). Het lijkt erop dat vierhoekspartijen meer tevreden over de kwantiteit en kwaliteit zijn dan in de eerdere benchmarks. Als supporters aan tafel zitten, wordt vooral 'samen nagedacht' en vaak ook 'samen geëvalueerd' en 'samen gedaan'. 'Samen besluiten' wordt bijna niet gedaan, ondanks dat betrokkenheid bij beleidsvorming dit wel impliceert.

Bij de supportersverenigingen is men overwegend neutraal over hun betrokkenheid bij de club. Over hun betrokkenheid bij de gemeente is men overwegend (zeer) negatief, vergelijkbaar met een jaar eerder. Dit zijn echter wel antwoorden van respondenten bij erkende supportersverenigingen. Wij hebben door de scope van het benchmarkonderzoek geen zicht hoe andere groepen dit zien.

- Op landelijk niveau is er een overkoepelend supportersorgaan dat deelneemt aan beleidsoverleggen met de partners op landelijk niveau.

Zoals aangegeven maakt dit criterium geen deel uit van deze analyse.

Op basis van deze bevindingen concluderen wij dat heel veel respondenten weliswaar tevreden zijn over de betrokkenheid van supporters, maar ook dat wij zien dat de betrokkenheid juist iets minder lijkt te zijn geworden. Net zoals bij de vorige benchmarks blijken supporters nog in lang niet alle gevallen betrokken te worden bij besluitvorming op lokaal niveau en zijn er signalen dat het minder wordt. Dit hoeft natuurlijk ook niet altijd het geval te zijn. Het nut daarvan is immers vaak afhankelijk van de concrete omstandigheden. Aanwezigheid bij overleggen op strategisch niveau kan bijvoorbeeld minder passend zijn. Een achteruitgang in algehele zin baart ons echter wel zorgen.

Een aanbeveling die overgenomen moet worden uit de twee vorige metingen betreft de ruimte om erkende supportersverenigingen vaker en structureler te betrekken bij overleg en beleidsvorming. Hier ligt een verantwoordelijkheid voor gemeenten vanuit hun regierol en de BVO's. Door supporters te betrekken wordt beleid beter afgestemd op de doelgroep en kunnen maatregelen eerder op draagvlak rekenen. Al eerder is aangegeven dat de mate waarin en wijze waarop supporters worden betrokken maatwerk vergt. Niet alle supportersverenigingen hoeven daar even open voor te staan en niet alle beleidsvorming hoeft daar even geschikt voor te zijn. Daarnaast bevelen we aan om de supporters meer te betrekken bij het nieuwe vuurwerkbeleid. Dit kan gedaan worden door hen meer te betrekken bij overleggen over maatregelen betreffende vuurwerkgebruik in stadions en door het meer opstellen van beleid over uitingen van vuurwerk op social media.

Uiteindelijk zal dit kunnen leiden tot minder vuurwerk gerelateerde overlast en een minder aantal vervolgingen voor het gebruik van vuurwerk.

Net als vorig jaar valt de negatieve beoordeling van de supporters over hun betrokkenheid bij gemeenten op. Opnieuw adviseren wij de gemeenten dan ook dit in de vierhoek te bespreken en de relatie met erkende supportersverenigingen te verbeteren.

7. Conclusie en aanbevelingen

7.1 Conclusie

Ook in deze derde benchmark zijn logischerwijs geen grote verschuivingen waarneembaar ten opzichte van de metingen van de vorige twee jaren. Wij zien hoopvolle bevindingen, zoals dat op het vlak van persoonsgerichte aanpak weer wat verbeteringen waarneembaar zijn, maar ook dat de uitkomsten van deze derde meting aantonen dat zaken nog beter kunnen. Net als vorig jaar zijn vooral op het gebied van 'Gastheerschap' en 'Regierol gemeenten' de vierhoekspartijen goed op weg, hoewel dit jaar iets minder goed gescoord is op regierol. Betreffende de andere drie speerpunten concluderen wij dat er best een aantal dingen goed gaan maar dat ook nog de nodige ruimte aanwezig is voor verbetering, zeker op het gebied van safety. Wij behandelen hier eerst gastheerschap en regierol gemeenten waar het goed lijkt te gaan (maar altijd nóg hogere scores mogelijk zijn) en gaan vervolgens naar de speerpunten waar stappen gezet kunnen worden.

Gastheerschap

Uit de benchmark blijkt dat respondenten over het algemeen tevreden zijn over de mate van gastheerschap. Op het gebied van het actief zoeken naar mogelijkheden om normalisatie te bevorderen door bijvoorbeeld hekken, netten en/of lexaanwanden te verwijderen, is een positieve groei te zien; steeds meer clubs geven aan te kijken wat hier mogelijk is. Supporters zijn over het algemeen tevreden over het gastheerschap bij uitwedstrijden. Het uitvak wordt overwegend positief beoordeeld. De BVO's lijken weer milder geworden te zijn tegenover het nuttigen van alcoholische dranken door de uitsupporters, maar ook kunnen uitsupporters steeds vaker direct het stadion verlaten en lijkt een licht positieve trend te zien te zijn rond eigen vervoer. De samenwerking rond gastheerschap wordt als positief beoordeeld.

Regierol gemeenten

De respondenten zijn (zeer) tevreden over de mate waarin de gemeente is geslaagd om op te treden als centrale regisseur. De respondenten zijn tevreden over de mate waarin de gemeente erin is geslaagd om op te treden als centrale regisseur. De politie en eredivisie BVO's zijn iets minder tevreden dan vorig jaar.

Het aantal overleggen per voetbalseizoen lijkt vergeleken met de vorige benchmark te zijn afgenomen. De kans is groot dat dit door de coronacrisis komt. Uit de resultaten blijkt dat vooral de BVO, gemeente en politie bij bijna alle overleggrema betrokken zijn en dat het OM nog altijd in mindere mate aanwezig is, met uitzondering van de strategische overleggen. Op de agenda's van de drie verschillende typen overleggen staat vrijwel altijd het onderwerp veiligheid, in bijna alle gevallen gevolgd door gastheerschap en persoonsgerichte aanpak. Het gesprek over het betrekken van supporters moet nog vaker worden gevoerd, evenals over PGA op operationeel niveau.

Persoonsgerichte aanpak

Het is nog steeds te vroeg om te spreken van een sluitende aanpak van probleemsupporters. Bij de respondenten uit de Keuken Kampioen Divisie zien wij wat positieve vooruitgang, maar bij de eredivisie zijn wij minder enthousiast. Methodes zoals het gebruik van camera's met gezichtsherkenning en het uitdelen van foto's aan stewards om supporters met stadionverboden te weren, worden nog altijd onvoldoende ingezet. Ook is het bespreken van notoire ordeverstoorders in het veiligheidshuis iets omlaag gegaan. Over de gehele linie is de tevredenheid rond PGA niet veranderd, maar bij de BVO's is men beduidend minder tevreden dan voorgaande jaren. Betreffende het inwinnen van intelligence zien wij een enorme stijging ten opzichte van de eerste twee benchmarks. Daarnaast zien wij rond vuurwerk dat er meer vervolgd is bij de Keuken Kampioen BVO's. Ook de politie is tot meer vervolging overgegaan.

Wel zien wij dat gemeenten aangeven dat er minder stadionverboden worden uitgedeeld rond vuurwerk. BVO's hebben bovendien nog geen uniforme vorm rond vuurwerk aangenomen.

Er zijn nog altijd clubs (een minderheid overigens) die vuurwerk toestaan bij corteo's bijvoorbeeld, maar ook wordt nog niet altijd een vergunning aangevraagd voor het gebruik van vuurwerk in het stadion.

Dit jaar zijn bovendien enkele vragen rond racisme toegevoegd. Hierbij valt het heel erg op dat door alle vierhoekspartijen wordt aangegeven dat er nagenoeg geen incidenten zijn geregistreerd en dat er nagenoeg geen aanhoudingen of vervolgingen zijn geweest. Ook worden deze vragen vooral bij gemeenten minder ingevuld. Het is hiermee niet te zeggen dat er geen racisme is. Hierdoor concluderen wij dat er nog geen sluitende aanpak is en er nog verbeteringen nodig zijn om tot een sluitende PGA te komen.

Safety

Grotendeels zijn de respondenten zelf tevreden over de mate van veiligheid van de stadions. Zij beoordelen deze overwegend als veilig, maar de mate van veiligheid wordt iets minder goed beoordeeld in vergelijking met vorig jaar. Het Auditteam is minder positief dan de respondenten en ziet vooral een aantal grote risico's. Want ook dit jaar (derde jaar op rij) kan worden geconstateerd dat de calamiteitenplannen wat betreft risico's completer moeten. Ook dit jaar weer zijn de risico's 'verdrinking' en 'instortingsgevaar' onderbelicht, ondanks het incident met het instorten van het dak van AZ. Veel van de respondenten geven daarnaast aan in het seizoen 2019-2020 het calamiteitenplan niet te hebben geoefend. Voor een deel van de referentiegroep heeft een oefening zelfs langer dan een jaar geleden plaatsgevonden. Dit is zelfs tijdens de coronacrisis een opvallende stijging aangezien er nog geen drie maanden overlap zit tussen de laatste wedstrijden en de vragenlijst. De gemeente, brandweer en de beveiligingsbedrijven waren minder vaak aanwezig bij oefeningen. De meeste brandveiligheidsinspecties zijn de afgelopen twaalf maanden uitgevoerd. Nooduitgangen blijken nog vaker dan voorgaande metingen afgesloten te worden, terwijl nooduitgangen altijd door iedereen te openen moeten zijn. Het personeel dat de deuren kan openen, is vaak een aangewezen steward of een veiligheidscoördinator.

Deze combinatie van een gebrek aan oefeningen, beperkte calamiteitenplannen én afgesloten nooddeuren baart ons heel veel zorgen. Op dit moment constateren wij deze zaken voor de derde keer op rij en kan dit niet meer onopgemerkt blijven in de vierhoeken, maar moet hier verbetering in komen. Een potentieel incident kan hierdoor immers gemakkelijk escaleren tot een grote ramp.

Betrekken supporters

Op basis van deze bevindingen concluderen wij dat heel veel respondenten weliswaar tevreden zijn over de betrokkenheid van supporters, maar wij zien ook dat de betrokkenheid juist iets minder lijkt te zijn geworden. Net zoals bij de vorige benchmarks blijken supporters nog lang niet in alle gevallen betrokken te worden bij besluitvorming op lokaal niveau en zijn er signalen dat het minder wordt. Het betrekken van supporters is natuurlijk ook niet altijd nodig. Het nut daarvan is immers vaak afhankelijk van de concrete omstandigheden. Aanwezigheid bij overleggen op strategisch niveau kan bijvoorbeeld minder passend zijn. Een achteruitgang in algehele zin baart ons echter wel zorgen.

7.2 Samenvattend na drie jaar TGVV

Als het gaat over Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal constateren wij op hoofdlijnen dat de toegankelijkheid en gastvrijheid van voetbal is toegenomen. Dit leiden wij vooral af uit de hoge waardering op gastheerschap. Regierol gemeenten lijkt ook constant goed gewaardeerd te worden. Desalniettemin zien wij ook dat op het gebied van persoonsgerichte aanpak en het betrekken van supporters verbeteringen mogelijk en nodig zijn. Op het gebied van safety zijn deze zonder meer nodig en roepen wij alle gremia op de aanbevelingen in de volgende paragraaf ter harte te nemen, op te volgen en daarmee verder te streven naar Toegankelijk, Gastvrij en vooral *Veilig Voetbal*.

7.3 Aanbevelingen

Naast aanbevelingen op hoofdlijnen doen we een ook aantal specifieke aanbevelingen waarbij maatwerk aan de orde is. Deze aanbevelingen dragen volgens ons onafhankelijk van de vierhoek bij aan verbetering van TGVV. Wij raden dan ook alle vierhoeken aan, voor zover dit nog niet gebeurt, hiermee aan de slag te gaan. Per speerpunt zien wij de volgende aanbevelingen:

Gastheerschap

Op basis van deze bevindingen concluderen wij dat er op een paar punten progressie geboekt kan worden op dit speerpunt en wij raden daarom aan om in ieder geval (overeenkomstig de twee vorige metingen) aan om in te onderzoeken onder welke omstandigheden hekken, netten en/of lexaanwanden verwijderd kunnen worden uit de uitvakken, zodat naar verdere normalisatie kan worden toegewerkt. Dit zal niet bij elke club of wedstrijd direct mogelijk zijn. Daarom kan het nuttig zijn bij wedstrijden met een laag risicoprofiel hier ervaring mee op te doen. Ons voorstel is ook dit jaar weer dat enkele clubs zich melden bij de Regiegroep en het Auditteam en dat met hen specifiek wordt gekeken onder welke omstandigheden tot verwijdering van bijvoorbeeld hekken, netten en/ of lexaanwanden kan worden overgegaan en wat succes- en faalfactoren kunnen zijn.

Regierol gemeenten

Overeenkomend met de aanbevelingen in de nulmeting raden wij nogmaals aan om supporters beter te betrekken bij beleidsvorming op het gebied van TGVV. Het is de kunst om niet over maar met supporters te praten. Dit kan door ze structureel een plek aan de overlegtafel te geven of periodiek als vierhoek de afstemming met de supporters te zoeken. De manier waarop supporters worden betrokken hangt af van het vraagstuk, de organisatiegraad van de supporters en andere specifieke omstandigheden binnen de vierhoek.

Het is vooral van belang je als vierhoek consequent af te vragen wat binnen een bepaald vraagstuk de positie van de supporters is. Is het verstandig ze te informeren over bepaalde ontwikkelingen, om ze aan de voorkant van beleidsontwikkelingen te betrekken of vooral na afloop te polsen wat hun ervaringen waren? Maak als vierhoek een bewuste afweging hoe hier mee om te gaan.

Er valt op dat bijna de helft van de respondenten in de categorie Gemeente meestal niet tot nooit aanwezig is bij gemeenschappelijke vooroverleggen van wedstrijden. Hier zal er sprake zijn van maatwerk; niet bij elke wedstrijd is aanwezigheid even noodzakelijk. In het geval van een risicowedstrijd zal de gemeente (met het oog op de verantwoordelijkheid voor de openbare orde) eerder aanwezig zijn. En hoewel de absolute noodzaak daartoe soms ontbreekt, roepen wij gemeenten op waar mogelijk bij vooroverleggen aanwezig te zijn. Enerzijds vanuit hun regierol, anderzijds ter versterking van het netwerk binnen de vierhoek.

Tot slot zien wij dat andere onderwerpen dan veiligheid iets minder aan bod lijken te komen. Omdat het risico bestaat dat de andere onderwerpen langzaam naar de achtergrond verschuiven, moeten deze structureel op de agenda worden geplaatst. Natuurlijk hoeft er niet altijd iets over besproken te worden, maar op deze manier is er wel continue aandacht voor het onderwerp mogelijk en wordt het in ieder geval ook niet vergeten.

Persoonsgerichte aanpak

Diverse aanbevelingen zijn overeenkomstig en kunnen worden overgenomen uit de nulmeting. Daarom moet wat ons betreft in ieder geval het volgende gebeuren:

- BVO's, OM en gemeenten moeten vaker en beter incidenten registreren, met name rond notoire ordeverstoorders. Hierbij denken wij in ieder geval dat dit moet gebeuren op het gebied van vuurwerk en zeker racisme. Daarnaast moeten alle organisaties zichzelf op de hoogte stellen van welke notoire ordeverstoorders voor welke incidenten geregistreerd staan. Onderzoek hierbij de mogelijkheden die KVV biedt.

- Het percentage camera's dat gebruikt kan worden voor gezichtsherkenning moet nog verder verhoogd worden. Het is zaak om hier nogmaals aandacht voor te vragen, omdat dit een effectievere persoonsgerichte aanpak mogelijk maakt
- Wij vragen nogmaals aandacht voor het maken en naleven van consistent over uitingen van vuurwerk op social media. Op deze manier wordt het supporters duidelijk(er) gemaakt wat de afspraken zijn rondom vuurwerkgebruik bij de betreffende club. Dit kan zorgen voor een algehele vermindering van (vervolgving voor) vuurwerkgebruik. Daarnaast moeten alle clubs, ook al gebeurt dat bij de meerderheid van de respondenten, voor het gebruik van vuurwerk een vergunning aanvragen bij de eigen provincies.
- Wij raden aan te onderzoeken waarom de tevredenheid bij BVO's over de PGA gedaald is. Het is op dit moment niet duidelijk waar dit vandaan komt.
- Op dit moment is een gemeentelijke persoonsgerichte aanpak in de maak door een team van bestuurlijk trekkers onder voorzitterschap van Henk Jan Meijer en Jan Willem van Dop. Gezien een eerder advies over de PGA op lokaal gemeentelijk niveau, willen wij hen meegeven aandacht te hebben voor de daling bij respondenten die aangeven het veiligheidshuis te betrekken. Juist in het veiligheidshuis zien wij mogelijkheden om casusoverleg te voeren met een brede vertegenwoordiging van stakeholders.

Safety

Wij zien bij Safety dat de volgende vier aanbevelingen blijven gelden, waarbij wij met name de eerste twee aanbevelingen nog eens nadrukkelijk onder de aandacht willen brengen:

1. Er moet meer aandacht besteed worden aan het structureel oefenen van calamiteitenplannen, minimaal eens per jaar, met alle partners. Gemeenten en de brandweer/ de veiligheidsregio blijken hier regelmatig niet bij aanwezig te zijn en moeten ook betrokken zijn bij het oefenen van calamiteitenplannen.
2. De BVO moet ervoor zorgen dat nooduitgangen altijd door een ieder geopend kunnen worden in geval van nood. Wij snappen dat hier een zekere spanning aanwezig kan zijn tussen het belang van veiligheid en openbare orde, maar begrijpen niet dat dit steeds minder vaak het geval is. In geval van nood (bij brand, verdrukking etc), moeten nooddeuren echter altijd geopend kunnen worden door iedereen. Een oplossing zou kunnen zijn dat er altijd een steward of beveiligingsmedewerker bij een nooddeur staat, zodat deze niet oneigenlijk gebruikt kan worden.

Daarnaast moet wat ons betreft:

3. in het calamiteitenplan structureel aandacht geschonken worden aan instortingsgevaar, verdrukking, terroristische aanslag en extreem weer. Dit soort calamiteiten roept andere vragen op dan de meer traditionele risico's van openbare ordeverstoringen, die vaak dominant zijn in de veiligheidsorganisatie
4. effectieve screening van personen tot stand worden gebracht. De verschillende BVO's lijken niet consistent in het screenen op onbevoegde personen en/of verboden middelen en voorwerpen. Consequente aandacht hiervoor bij het briefen en trainen van stewards en ander veiligheidspersoneel is essentieel. Een zwaardere training die zou kunnen helpen, is om personeel deel te laten nemen aan een cursus Search, Detect, React.

Omdat wij ons zorgen maken over de voortgang op het gebied van de algehele veiligheidssituatie binnen stadions, ziet het Auditteam ook een belangrijke rol voor zichzelf weggelegd. In het nieuwe jaar komen wij met een fenomeenonderzoek en daaruit voortvloeiend advies over het completer maken van de calamiteitenplannen, hoe deze beter geoefend kunnen worden en hiermee de lokale crisisorganisatie versterkt kan worden.

Betrekken supporters

Een aanbeveling die overgenomen moet worden uit de twee vorige metingen betreft de ruimte om erkende supportersverenigingen vaker en structureler te betrekken bij overleg en beleidsvorming. Hier ligt een verantwoordelijkheid voor gemeenten vanuit hun regierol en de BVO's.

Door supporters te betrekken wordt beleid beter afgestemd op de doelgroep en kunnen maatregelen eerder op draagvlak rekenen. Al eerder is aangegeven dat de mate waarin en wijze waarop supporters worden betrokken maatwerk vergt. Niet alle supportersverenigingen hoeven daar even open voor te staan en niet alle beleidsvorming hoeft daar even geschikt voor te zijn. Daarnaast bevelen we aan om de supporters meer te betrekken bij het nieuwe vuurwerkbeleid. Dit kan gedaan worden door hen meer te betrekken bij overleggen over maatregelen met betrekking tot vuurwerkgebruik in stadions en door het meer opstellen van beleid over uitingen van vuurwerk op social media. Uiteindelijk zal dit kunnen leiden tot minder vuurwerk gerelateerde overlast en een minder aantal vervolgingen voor het gebruik van vuurwerk.

Opvallend dit jaar is de negatieve beoordeling van de supporters over hun betrokkenheid bij gemeenten. Wij adviseren gemeenten dan ook dit in de vierhoek te bespreken en de relatie met erkende supportersverenigingen te verbeteren.

7.4 Slotaanbevelingen: Hoe nu verder?

Allereerst willen wij de Regiegroep Voetbal en Veiligheid adviseren de aanbevelingen uit dit rapport uit te dragen, door agendering hiervan en door vierhoekspartijen waar nodig te ondersteunen. Hierdoor ontstaat draagvlak, urgentie en een gezamenlijk doel. Ook vragen wij de KNVB de clubs waar nodig te faciliteren bij het doorvoeren van verbeteringen. Hierbij denken wij bijvoorbeeld aan het maken van risicoanalyses die als input kunnen dienen voor calamiteitenplannen, of het uitdragen van best practices ter voorkoming van middelengebruik.

Daarnaast adviseert het Auditteam Voetbal en Veiligheid dat alle partijen het goede werk voortzetten en blijven werken aan TGVV. De bal ligt hiervoor in eerste instantie bij de lokale vierhoeken. Aan hun de taak om met de aanbevelingen aan de slag te gaan.

Deze benchmark is de laatste in een reeks van drie benchmarks die gedurende de looptijd van TGVV is uitgevoerd. In 2020 loopt dit beleid immers af. Op basis van de inzichten uit deze drie benchmarks willen wij meegeven dat we eigenlijk vrij consistent zien dat de speerpunten gastheerschap en regierol gemeenten goed gaan, maar dat op het gebied van safety, persoonsgerichte aanpak en betrekken supporters nog stappen te zetten zijn. Wij raden daarom tot slot de Expertgroep en de Regiegroep Voetbal en Veiligheid aan om het gesprek te voeren met de betrokken partners en te bepalen of de huidige vijf speerpunten geconsolideerd kunnen blijven of herzien moeten worden. Wij kunnen ons goed voorstellen dat hierbij gastheerschap en regierol gemeenten een andere, minder prominente plek kunnen krijgen en dat meer aandacht uit kan gaan naar de andere drie speerpunten. Hierdoor ontstaat tevens ruimte om eventuele andere speerpunten in te brengen. Wij zien daar een plek voor onderwerpen die meer onder de oppervlakte leven, maar wel een direct effect hebben op de toegankelijkheid, gastvrijheid en (sociale) veiligheid in het voetbal, zoals racisme en vuurwerk. In de afgelopen jaren heeft het Auditteam ook gezien dat andere aspecten van invloed zijn op de veiligheid, zoals de financiële positie en de weerbaarheid van clubs. Immers, een gezonde club kan meer investeren in veiligheidsmaatregelen en is minder ontvankelijk voor beïnvloeding van buitenaf. Hiermee kan een vernieuwd TGVV worden vormgegeven dat het betaald voetbal nog toegankelijker, gastvrijer en veiliger kan maken, ook na 2020.